

บรรณานุกรม

๑. เอกสารชั้นต้น

๑.๑ เอกสารที่ยังมิได้มีการตีพิมพ์

- (๑) เอกสารตัวเขียนของหอสมุดแห่งชาติ กรมศิลปากร
๑. เลขที่ ๑๕ จดหมายเหตุนครราชสีมาที่ ๑
- (๒) เอกสารของกองจดหมายเหตุแห่งชาติ กรมศิลปากร
๑. เอกสารรัชกาลที่ ๕ กระทรวงพระคลังมหาสมบัติ
 - ค. ๕ กรมพระคลังกลาง
 ๒. เอกสารรัชกาลที่ ๕ กระทรวงโยธาธิการ
 - ยธ. ๕ กรมรถไฟ
 ๓. เอกสารรัชกาลที่ ๖ กระทรวงการต่างประเทศ
 - ค. ๑ เบ็ดเสร็จกระทรวงการต่างประเทศ
 ๔. เอกสารรัชกาลที่ ๖ กระทรวงเกษตรราธิการ
 - กษ. ๑ เบ็ดเสร็จกระทรวงเกษตรราธิการ
 - กษ. ๔ ลำคลอง ทานบนน้ำ ประตูน้ำ
 ๕. เอกสารรัชกาลที่ ๖ กระทรวงคมนาคม
 - คค. ๕ กรมรถไฟ
 - คค. ๖ กรมทาง
 ๖. เอกสารรัชกาลที่ ๖ กระทรวงพระคลังมหาสมบัติ
 - ค. ๑ เบ็ดเสร็จกระทรวงพระคลังมหาสมบัติ
 - ค. ๔ กรมพระคลังข้างที่
 - ค. ๘ งบประมาณ
 - ค. ๑๔ รัฐบาลกู้เงินต่างประเทศ
 - ค. ๑๘ ภาษีอากร
 - ค. ๒๑ สภาการคลัง

๗. เอกสารรัชกาลที่ ๒ กระทรวงมหาดไทย
ม. ๓ แผนกปกครอง
๘. เอกสารรัชกาลที่ ๒ กรมราชเลขาธิการ กระทรวงมุรชาธร
รล. ๒ ประกาศและพระราชบัญญัติ
รล. ๒๕ องคมนตรี
๙. เอกสารรัชกาลที่ ๒, ๓
บ. ๑ ส่วนพระองค์
บ. ๒ บุคคล
บ. ๓ เรื่องรวม
๑๐. เอกสารรัชกาลที่ ๓ กระทรวงกลาโหม
ก. ๑ เบิกเสร็จกระทรวงกลาโหม
๑๑. เอกสารรัชกาลที่ ๓ กระทรวงพระคลังมหาสมบัติ
ค. ๑๕ งบประมาณ
ค. ๑๖ เบี้ยหวัด บำเหน็จ บำนาญ
๑๒. เอกสารรัชกาลที่ ๓ กรมราชเลขาธิการ
รล. ๒ องคมนตรี

(๓) เอกสารของกองบรรณสาร กระทรวงการต่างประเทศ

๑. เลขที่ ๑๑ การคลังสยาม
๒. เลขที่ ๑๔ การคลังสยาม

๑.๒ เอกสารพิมพ์ของรัฐบาล

การคลัง, กระทรวง. กรมบัญชีกลาง. รายงานและงบประมาณปี พ.ศ. ๒๔๕๓ - ๒๔๖๘.

เกษตร, กระทรวง. กองเศรษฐกิจการเกษตร. สถิติการเกษตรของประเทศไทย. พระนคร, ๒๕๐๘.

ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม ๓๘ ภาค ๒ พ.ศ. ๒๔๖๔ แผนกกฎหมาย.

..... เล่ม ๓๘ ภาค ๑ พ.ศ. ๒๔๖๕ แผนกกฎหมาย.

..... เล่ม ๓๘ ภาค ๒ พ.ศ. ๒๔๖๕ แผนกกฎหมาย.

- ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม ๔๐ ภาค ๒ พ.ศ. ๒๔๖๖ แผนกกฎหมาย.
 _____ . เล่ม ๔๓ ภาค ๑ พ.ศ. ๒๔๖๘ แผนกกฎหมาย.
 _____ . เล่ม ๔๘ ภาค ๑ พ.ศ. ๒๔๗๕ แผนกกฎหมาย.

๑.๓ หนังสือพิมพ์

- บางกอกการเมือง, ๑๗ มกราคม ๒๔๖๕.
 _____ , ๑๕ เมษายน ๒๔๖๗.
 _____ , ๑๒ มีนาคม ๒๔๗๔.

- บางกอกออบเซอร์เวอร์, ๓ มกราคม ๒๔๕๕.
ยามาโต, ๑๓ สิงหาคม ๒๔๖๖.
สยามราษฎร์, ๒๔ ตุลาคม ๒๔๖๖.
สยามออบเซอร์เวอร์, ๑๔ สิงหาคม ๒๔๕๓.

๒. เอกสารชั้นที่สอง

๒.๑ หนังสือ

การต่างประเทศ, กระทรวง. สนธิสัญญาและความตกลงทวิภาคีระหว่างประเทศไทยกับต่างประเทศและองค์การระหว่างประเทศ. เล่ม ๑ : พ.ศ. ๒๑๖๐ - ๒๔๑๒. พระนคร : โรงพิมพ์พระจันทร์, ๒๕๑๑.

การรถไฟแห่งประเทศไทย. งานฉลองรถไฟหลวงครบ ๕๐ ปี (๒๔๓๕ - ๒๔๘๐). พระนคร : โรงพิมพ์กรมรถไฟ, ๒๔๘๐.

_____ . ที่ระลึกในวันคล้ายวันสถาปนากิจการรถไฟครบรอบ ๗๒ ปี
 พ.ศ. ๒๔๓๕ - ๒๕๑๒. พระนคร : โรงพิมพ์การรถไฟ, ๒๕๑๓.

เกรียงศักดิ์ พิทยานาคะ. ไทย ๕ ยุค. ธนบุรี : ป.พิศนาคะการพิมพ์, ๒๕๑๒.

เกียรติชัย พงษ์พาณิชย์. ปฏิวัติ ๒๔๗๕. พระนคร : แพร่พิทยา, ๒๕๑๔.

(โกมารกุลมนตรี, พระยา) (รวบรวม). กรมพระจันทบุรีนฤนาถ (เมื่อทรงดำรงตำแหน่งเสนาบดีกระทรวงพระคลัง). พระนคร, ๒๔๗๔.

ขจร สุขพานิช. ฐานันดรไพร่. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๐๕.

คณะกรรมการจัดงานวิชาวชิราวุธสรณ์ พ.ศ. ๒๕๐๘. วชิราวชิราวุธสรณ์ ๒๕๐๘. พระนคร : โรงพิมพ์พระจันทร์, ๒๕๐๘.

จอมเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ. พระราชหัตถเลขาในพระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหามงกุฎพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (บางฉบับ). พระนคร : โรงพิมพ์กรมแผนที่ทหารบก, ๒๕๐๖.

จักรกฤษณ์ นรินทีนคูงการ. สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาคำรงราชานุภาพกับกระทรวงมหาดไทย. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต ฉบับพิมพ์เป็นเล่ม. พระนคร : คณะรัฐประศาสนศาสตร์, ๒๕๐๖.

จุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ. พระราชดำรัสในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงแถลงพระบรมราชาธิบายแก่ไขการปกครองแผ่นดิน. พระนคร : โรงพิมพ์โสภณพิพรรฒธนากร, ๒๔๗๐.

....., พระราชหัตถเลขาที่ทรงมีไปมากับสมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระวชิรญาณวโรรส. พระนคร : โรงพิมพ์โสภณพิพรรฒธนากร, ๒๔๗๒.

....., และมกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ. พระราชหัตถเลขาทรงสั่งราชการในรัชกาลที่ ๕ และ ๖ กับเรื่องประกอบ. พระนคร : โรงพิมพ์พระจันทร์, ๒๕๐๗.

จุลจักรพงษ์, พระองค์เจ้า. เกิดวังปารุสก์. เล่ม ๒ : สมัยประชาธิปไตย. พิมพ์ครั้งที่ ๔. พระนคร : คลังวิทยา, ๒๕๑๑.

....., เจ้าชีวิต. พระนคร : คลังวิทยา, ๒๕๑๔.

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. คณะอักษรศาสตร์. อักษรศาสตร์ ๒๕๑๓. พระนคร :
ศรีเมืองการพิมพ์, ๒๕๑๓.

ฉัตรทิพย์ นาถสุภา. พัฒนาการเศรษฐกิจไทย. พิมพ์ครั้งที่ ๒. นครหลวงกรุงเทพมหานครบุรี :
โรงพิมพ์วิทยากร, ๒๕๑๖.

..... (บรรณาธิการ). อุคมการกับสังคมไทย. กรุงเทพมหานคร :
สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย, ๒๕๑๕.

ชัยอนันต์ สมุทวณิช. แผนพัฒนาการเมืองฉบับแรกของไทย คำกราบบังคับมทูลความเห็น
จัดการเปลี่ยนแปลงราชการแผ่นดิน ร.ศ. ๑๐๓. พระนคร : โรงพิมพ์อักษร
สัมพันธ์, ๒๕๑๓.

....., เศรษฐพร คูศรีพิทักษ์, และ แสง รัตนมงคลมาศ (คณะบรรณาธิการ).
สัตว์การเมือง. พระนคร : โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๑๔.

ไชยยศสมบัติ, พระยา. วิทยาศาสตร์การคลังและกฎหมายการคลัง. พิมพ์ครั้งที่ ๒.
พระนคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๔๘๓.

คำรงราชานุภาพ, สมเด็จพระยา. ชุมนุมพระนิพนธ์. ภาคที่ ๒. พระนคร :
คลังวิทยา, ๒๔๘๔.

..... . เทศาภิบาล. พระนคร : โรงพิมพ์เจริญธรรม, ๒๕๐๓.

..... . ไทยรบพม่า. ฉบับรวมเล่ม พิมพ์ครั้งที่ ๓. พระนคร :
คลังวิทยา, ๒๕๐๑.

ทวน วิริยาภรณ์ (รวบรวม). พระราชคำรัสและพระบรมราโชวาท พระจอมเกล้า
พระพุทธรเจ้าหลวง พระมหาธีรราชเจ้า พระปกเกล้า พระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช.
ธนบุรี : ป. พิศนาคะการพิมพ์, ๒๕๐๗.

ทรงศรี อัจจอรุณ. การแก้ไขสนธิสัญญาว่าด้วยสิทธิสภาพนอกอาณาเขตกับประเทศมหาอำนาจ
ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว. วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตร์
มหาบัณฑิต ฉบับพิมพ์เป็นเล่ม. พระนคร : สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย
๒๕๐๖.

ทิพากรวงศ์, เจ้าพระยา. พงศาวดารกรุงรัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ ๒. พระนคร :
องค์การค้ำของคุรุสภา, ๒๕๐๘.

ไทยพาณิชย์, ธนาคาร. บริษัทแบงก์สยามกัมมาจลทุนจำกัดเปลี่ยนแปลงเป็นธนาคารไทยพาณิชย์
จำกัด อนุสรณ์ ๕๐ ปี. พระนคร : โรงพิมพ์ไทยเซชม, ๒๕๐๐.

ธรรมศาสตร์, มหาวิทยาลัย. คณะนิติศาสตร์. นิติศาสตร์ ๒๕๐๐. พระนคร, ๒๕๐๐.

นริศรานุกัตติวงศ์, สมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระยา, และดำรงราชานุภาพ, สมเด็จพระเจ้า.
สาส์นสมเด็จพระ. ภาคที่ ๕. พระนคร : คลังวิทยา, ๒๔๘๘.

ประยูทธ สิทธิพันธ์. พระมหาธีรราชเจ้า. พระนคร : โรงพิมพ์มิตรธรรม, ๒๕๑๕.

ประสพสุข สุขสวัสดิ์, หม่อมเจ้า. เงิน. พระนคร : โรงพิมพ์สมรรถภาพ, ๒๔๘๔.

ปรีดี พนมยงค์. ความเป็นอนิจจัง "ของสังคม". พระนคร : โรงพิมพ์รุ่งเรืองธรรม,
ม.ป.ป.

ปาย อิงภากรณ์. การคลัง. พระนคร : ประมวลมิตร, ๒๔๘๘.

ไพศาล ชัยมงคล. งบประมาณแผ่นดิน. พระนคร : นนทชัยแผนกการพิมพ์, ๒๕๑๒.

มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ. พระราชดำรัสในพระบาทสมเด็จพระ
มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว. พระนคร : โรงพิมพ์บำรุงนุกุลกิจ, ๒๔๗๒.

เลขาวิจารณ์, หลวง (รวบรวม). รวมปาฐกถาซึ่งแสดงที่สามัคยาจารย์สมาคม ตั้งแต่
พ.ศ. ๒๔๗๐ - พ.ศ. ๒๔๗๔. พระนคร : โรงพิมพ์บำรุงนุกุลกิจ, ๒๔๗๔.

วิจิตรวาทการ, หลวง. วิจิตรอนุสรณ์. พระนคร : โรงพิมพ์สำนักทำเนียบนายกรัฐมนตรี,
๒๕๐๕.

วิวัฒน์ไชย, พระองค์เจ้า. กฎหมายการคลัง. พระนคร : ห้างหุ้นส่วนจำกัดกีฬพร,
๒๕๐๘.

_____ (รวบรวม). พระองค์เจ้าศุภโยค (เสนาบดีกระทรวงพระคลัง
สองคราว). พระนคร : โรงพิมพ์โสภณพิพรรฒธนากร, ๒๔๗๕.

ศรีวิสารวาจา, พระยา. พระมหากษัตริย์ในประเทศไทย. พระนคร : โรงพิมพ์ดีรดเสาร,
๒๔๘๗.

สีลปากร, กรม. คำให้การชาวกรุงเก่า คำให้การขุนหลวงหาวัด และพระราชพงศาวดาร
กรุงเก่า ฉบับหลวงประเสริฐอักษรนิติ์. พระนคร : คลังวิทยา, ๒๕๑๕.

..... พระราชนิยมในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว. พระนคร :
โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น กรมการปกครอง, ๒๕๑๒.

สกลวรรณกร วรวรรณ, ม.จ. กฎหมายการคลัง. พระนคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัย
ธรรมศาสตร์และการเมือง, ๒๔๗๗.

สงวน เล็กสกุล. งานปฏิรูปในรัชกาลที่ ๕. พระนคร : โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๔๘๗.

สมนึก แดงเจริญ, โฆสิต ปั้นเปี่ยมรัษฎ์, และ ไพศาล ชัยมงคล (คณะบรรณาธิการ).
การคลังของประเทศไทย. นครหลวงกรุงเทพธนบุรี : โรงพิมพ์อักษรสัมพันธ์,
๒๕๑๕.

สังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย, สมาคม. วรรณไวทยาการ. เล่ม ๒. พระนคร :
สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย, ๒๕๑๔.

สุริยานุวัตร, พระยา. เศรษฐกิจวิชาขั้นต้น. เล่ม ๑. พระนคร : โรงพิมพ์นิติสาส์น,
ม.ป.ป.

เสถียร ลายลักษณ์ และคนอื่นๆ (รวบรวม). ประชุมกฎหมายประจำศก. เล่ม ๗.
พระนคร : โรงพิมพ์เคลิเมนต์, ๒๔๗๘.

..... ประชุมกฎหมายประจำศก. เล่ม ๘. พระนคร : โรงพิมพ์
เคลิเมนต์, ๒๔๗๘.

..... ประชุมกฎหมายประจำศก. เล่ม ๙. พระนคร : โรงพิมพ์
เคลิเมนต์, ๒๔๗๘.

..... ประชุมกฎหมายประจำศก. เล่ม ๑๒. พระนคร : โรงพิมพ์
เคลิเมนต์, ๒๔๗๘.

เสถียร ลายลักษณ์ และคนอื่น ๆ (รวบรวม). ประชุมกฎหมายประจำศก. เล่ม ๑๓.

พระนคร : โรงพิมพ์เคลิเมนต์, ๒๔๗๘.

..... . ประชุมกฎหมายประจำศก. เล่ม ๑๔. พระนคร : โรงพิมพ์
เคลิเมนต์, ๒๔๗๘.

..... . ประชุมกฎหมายประจำศก. เล่ม ๒๐. พระนคร : โรงพิมพ์
เคลิเมนต์, ๒๔๗๘.

..... . ประชุมกฎหมายประจำศก. เล่ม ๒๒. พระนคร : โรงพิมพ์
เคลิเมนต์, ๒๔๗๘.

ไสว สุทธิพิทักษ์. คร.ปรีดี พนมยงค์ กับการปฏิวัติ. พระนคร : สิริธรบรรณกร, ม.ป.ป.

เหรียญ ศรีจันทร์, และ เนตร พูนวิวัฒน์. ปฏิวัติครั้งแรกของไทย ร.ศ. ๑๓๐ (พ.ศ. ๒๔๕๔).

พระนคร : โรงพิมพ์กิมหลีสงวน, ๒๕๐๓.

อนุমানราชชน, พระยา. ตำนานศาลกากร. ธนบุรี : โรงพิมพ์กรมสารบรรณทหารเรือ,
๒๕๐๖.

อมรรุณารักษ์, จมื่น. คู่มือชานี้เมืองประชาธิปไตยของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้า
เจ้าอยู่หัว. พระนคร : โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๑๓.

..... . เสื่อป่าและลูกเสื่อในประวัติศาสตร์รัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระ
มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว. ตอน ๑. พระนคร : กุรุสภา, ๒๕๑๔.

๒.๒ วิทยานิพนธ์

ดวงฤดี กาลบุตร. "การพัฒนาทางการคลังในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้า
เจ้าอยู่หัว." วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
๒๕๐๘. (อัครสำเนา.)

ทองใบ วงศ์เชษฐา. "ประวัติศาสตร์การปกครองของประเทศไทยสมัยกรุงรัตนโกสินทร์."
วิทยานิพนธ์ปริญญาโทวิชาการปกครอง มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ๒๕๐๕.
(อัครสำเนา.)

สุพรรณิ กาญจนวิจิติ. "บทบาทของมิชชันนารีในประเทศไทยตั้งแต่รัชกาลที่ ๓ ถึง
รัชกาลที่ ๕." วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
๒๕๐๗. (อักษำเนา.)

๒.๓ วารสาร

"การกำกับตรวจตราข้าวปี ๒๔๖๒ - ๖๓," จดหมายเหตุสุภาเผยแพร่พาณิชย์, ๑ (มิถุนายน,
๒๔๖๓), ๖ - ๑๕.

ฉัตรทิพย์ นาดสุภา. "วิวัฒนาการระบบเศรษฐกิจไทย," อักษรศาสตร์พิวิจารณ์,
๕ (กุมภาพันธ์, ๒๕๑๗), ๔๒ - ๕๐.

..... "เสรีนิยมในทัศนะของคนหนุ่ม," สังคมศาสตร์ปริทัศน์,
๒ (กันยายน - พฤศจิกายน, ๒๕๑๓), ๔๖ - ๖๕.

ชัยอนันต์ สมุทวณิช. "บทวิจารณ์หนังสือ "คู่มือชีวิตในเมืองประชาธิปไตยของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว", "อักษรศาสตร์พิวิจารณ์, ๑ (กรกฎาคม, ๒๕๑๖),
๔๘ - ๕๕.

..... "ปัญหาสำคัญของเค้าโครงการเศรษฐกิจของนายปรีดี พนมยงค์,"
สังคมศาสตร์ปริทัศน์, ๒ (กันยายน - พฤศจิกายน, ๒๕๑๓), ๗๘ - ๘๘.

ชาญวิทย์ เกษนครศิริ. "พุทธศาสนาและการรวมตัวทางการเมืองสมัยอยุธยาตอนต้น ๑๘๘๓ -
๒๐๑๓," โบราณคดีฉบับคำขวัญราชานุกาฬ, ๔ (มิถุนายน, ๒๕๑๖), ๔๓๕ - ๓๕.

"บันทึกเรื่องการทศน้ำในประเทศไทยสยาม," จดหมายเหตุสุภาเผยแพร่พาณิชย์, ๑๕ (มกราคม,
๒๔๖๓), ๑๕๕ - ๑๖๘.

"เล่าความแห่งประวัติเงินตราประเทศไทย พ.ศ. ๒๔๔๕ - ๒๔๖๕," จดหมายเหตุ
สุภาเผยแพร่พาณิชย์, ๑๑ (มกราคม, ๒๔๖๖), ๑๒๕ - ๑๖๒.

สุรพงษ์ ชัยนาม. "ประชาธิปไตย-ใครปล้นใคร," จดหมายเหตุ, ๒ (กุมภาพันธ์,
๒๕๑๗).

BIBLIOGRAPHY

1. Primary sources.1.1 Unpublished documents.

(1) Great Britain Foreign Office Papers 371 (Siam).

Volume 9250

" 10351

" 10972

" 10973

" 11719

(2) Thailand. Ministry of Finance. Office of the
Financial Adviser.

Section 1 Revenue and Taxation-General.

" 16 Railways and Highways.

" 18 Irrigation and Waterworks.

" 19 Municipalities.

" 25 Loans.

" 28 Commerce, Statistics and Co-
operative Credit.

" 30 Special Reports, Articles, and Memo.

" 31 Education.

" 37 Miscellaneous.

1.2 Published documentsThailand. Ministry of Finance. Report of the Financial
Adviser on the budget of the Kingdom of Siam
for the Year 120 (1901 - 02)...... Report... Year 123 (1904 - 05).

mcl

Thailand. Ministry of Finance. Report of the Financial
Adviser on the budget of the Kingdom of Siam
for the Year 125 (1906 - 07).

- Report... Year 128 (1909 - 10).
- Report... Year 129 (1910 - 11).
- Report... Year 130 (1911 - 12).
- Report... Year 131 (1912 - 13).
- Report... Year B.E. 2456 (1913 - 14).
- Report... Year B.E. 2457 (1914 - 15).
- Report... Year B.E. 2458 (1915 - 16).
- Report... Year B.E. 2459 (1916 - 17).
- Report... Year B.E. 2460 (1917 - 18).
- Report... Year B.E. 2461 (1918 - 19).
- Report... Year B.E. 2462 (1919 - 20).
- Report... Year B.E. 2463 (1920 - 21).
- Report... Year B.E. 2464 (1921 - 22).
- Report... Year B.E. 2465 (1922 - 23).
- Report... Year B.E. 2466 (1923 - 24).
- Report... Year B.E. 2467 (1924 - 25).
- Report... Year B.E. 2468 (1925 - 26).
- Report... Year B.E. 2469 (1926 - 27).
- Report... Year B.E. 2470 (1927 - 28).
- Report... Year B.E. 2473 (1930 - 31).

Thailand. Ministry of Economic Affairs. Statistical
Year Book of the Kingdom of Siam B.E. 2474 - 75
(1931 - 33).

Thailand. Ministry of Finance. Statistical Year Book
of the Kingdom of Siam 1916.

..... . Statistical... 1917.

..... . Statistical... 1923.

..... . Statistical... 1924.

..... . Statistical... B.E. 2467 (1924 - 25).

..... . Statistical... B.E. 2468 (1925 - 26).

1.3 Newspapers

Bangkok Daily Mail, October 18, 1922.

Bangkok Times, August 17, 1921.

....., September 7, 1922.

The Siam Observer, August 15, 1911.

2. Secondary sources

1.1 Books

(1) English

Andrew, J.M. Siam 2nd Rural Economic Survey 1934 - 35. Hongkong :
Bangkok Times Press, 1935.

Bowring, Sir John. The Kingdom and People of Siam. Vol. III.
Kualalumpur : Oxford University Press, 1969.

Brown, A.J. The Expectation of Siam. New York : The Board of
Foreign Missions of the Presbyterian Church, 1925.

Cady, J.F. Southeast Asia, its historical development. New York :
McGraw Hill, 1964.

- Cairncross, A.K. Factors in Economic Development. London :
Edward Arnold, 1902.
- Carter, A.C. Kingdom of Siam. New York : G.P. Putnam's Son,
1904.
- Chattip Nartsupha. Foreign Trade, Finance and the Economic
Development of Thailand, 1956 - 1965. Published Ph.D.
Thesis, Tufts University, 1968. Bangkok : Prae Pittaya,
1970.
- Clairmonte, Frederick. Economic Liberalism and Under Development.
London : Asia Publishing House, 1960.
- Clough, S.B., and Cole, C.W. Economic History of Europe. 3rd ed.
Boston : D.C. Heath, 1952.
- Collis, H.G. Foreign Capital in Southeast Asia. New York :
Institute of Pacific Relations, 1942.
- Cowan, C.D. (ed). The Economic Development of China and Japan :
Studies in Economic History and Political Economy.
London : George & Unwin, 1964.
- (ed). The Economic Development of South-East Asia :
Studies in Economic History and Political Economy.
London : George Allen & Unwin, 1964.
- Crawford, John. Journal of an Embassy of the Court of Siam and
Cochin China. Kualalumpur : Oxford University Press, 1967.
- The Crawford Papers. Bangkok : Vajiranana
National Library, 1915.

- Crosby, Sir Josiah. Siam : The Cross Roads. London : Hollis & Carter, 1945.
- Ellsworth, P.T. The International Economy. London : Macmillan, 1969.
- Gervaise, Nicolas. Nature and Political History of the Kingdom of Siam A.D. 1988. H.S. O'Neill tr. Bangkok : Observer Press, 1928.
- Graham, W.A. Siam. Vol. II. London : Alexander Moring, 1924.
- Groves, H.M. Financing Government. New York : Henry Holt, 1939.
- Hall, D.G. A History of South-East Asia. New York : St. Martin's Press, 1966.
- Heaton, Herbert. Economic History of Europe. Revised ed. New York : Harper & Brothers, 1948.
- Ingram, J.C. Economic Change in Thailand 1850 - 1970. 2d ed. California : Standford University Press, 1955.
- Kendrick, M.S. Public Finance : Principle and Problems. New York : The Riverside Press, 1951.
- Keynes, J.M. The General Theory of Employment Interest and Money. London : St Martin's Street, 1936.
- Kindleberger, C.P. International Economics. Revised ed. Homewood, Illinois : Richard D. Irwin, 1953.
- Landon, K.P. Siam in Transition : A Brief Survey of Cultural Trends in the Five Years since the Revolution of 1932. Chicago, Illinois : The University of Chicago Press, 1939.

- Le May Reginald. The Coinage of Siam. Bangkok : The Siam Society, 1932.
- _____ . The Economic Condition of North Eastern Siam. Bangkok : Ministry of Commerce and Communications, 1932.
- Lockwood, W.W. The Economic Development of Japan. Growth and Structure Change 1868 - 1938. New Jersey : Princeton University Press, 1954.
- M. Sivaram. The New Siam in the Making. Bangkok : Stationers Printing Press, 1936.
- Meier, G.M. and Baldwin, R.E. Economic Development. Theory, History, Policy. New York : John Wiley & Sons, 1957.
- Moffat, A.L. Mongkut, the King of Siam. New York : Cornell University Press, 1961.
- Musat, R.J. Development Strategy in Thailand; a study of economic growth. New York : Frederick A Praeger, 1966.
- Myrdal, Gunnar. The Political Element in the Development of Economic Theory. Paul Streeten, tr. London : Routledge & Kegan Paul, 1965.
- Paul Sithi-Amnuai. Finance and Banking in Thailand : A Study of Commercial System 1888 - 1963. Bangkok : Thai Watana Panich, 1964.
- Purcell, Victor. South and East Asia since 1800. Cambridge : Cambridge University Press, 1965.

- Pye, L.W. Aspects of Political Development. Boston : Little and Brown, 1966.
- Reeve, W.D. Public Administration in Siam. London : Oxford University Press, 1951.
- Riggs, F.W. Thailand. The Modernization of a Bureaucratic Policy. Honolulu : East-West Center Press, 1966.
- Rong Syamananda. A History of Thailand. Bangkok : Kurusapha Press, 1971.
- Sarasas, Phra. My Country Thailand (Its History, Geography and Civilization). Tokyo : Mazuzen, 1942.
- Scammell, W.M. International Monetary Policy. 2d ed. London : Macmillan, 1961.
- Siffin, W.J. The Thai Bureaucracy : Institutional Change and Development. Honolulu : East West Center Press, 1966.
- _____ (ed). Toward the Comparative Study of Public Administration. Bloomington : Indiana University Press, 1957.
- Silcock, T.H. (ed). Thailand. Social and Economic Studies in Development. Canberra : Australian National University Press, 1967.
- _____ . The Economic Development of Thai Agriculture. Canberra : Australian National University Press, 1970.
- Skinner, G.W. Chinese Society in Thailand : An Analytical History. Ithaca : Cornell University Press, 1957.

- Smith, Adam. Wealth of Nations. Edited by Edwin Cannan. Vol. II.
London : University Paperbacks, 1950.
- Sutton, J.L. (ed). Problem of Politics and Administration in Thailand. Bloomington : Indiana University, 1962.
- Snoh Unakul. International Trade and Economic Development.
Published Ph.D. Thesis, University of Columbia, 1961.
Ann Arbor, Michigan : University Microfilms, 1970.
- Thailand. Ministry of Commerce and Communications, Siam :
Nature and Industry. Bangkok, 1930.
- Thailand. Ministry of Land and Agriculture. Royal Irrigation
Department. Report on a Scheme for the Irrigation.
Bangkok : Daily Mail Press, 1915.
- Thawatt Mekarapong. History of the Thai Revolution : A Study in Political Behaviour. Bangkok : Chalermnit, 1972.
- Thompson, Virginia. Thailand. The New Siam. 2d ed. New York :
Paragon Book Reprint, 1967.
- United State. Department of Commerce Trade Information. U.S.
Department of Commerce Trade Information Bulletin.
Washington : U.S. Government Printing Office, 1929.
- Van der Heide, J.H. General Report on Irrigation and Drainage in the Lower Menam Valley. Bangkok : Ministry of
Agriculture, 1903.
- Vella, W.F. The Impact of the West on Government in Thailand.
Berkley and Los Angeles : University of California Press,
1955.

- Vella, W.F. Siam Under Rama III 1824 - 1851. New York : J.J. Augustion, 1957.
- Wales, H.G.Q. Ancient Siamese Government and Administration. New York : Paragon Book Reprint, 1965.
- Weiner, Myron. Modernization : The Dynamics of Growth. New York : Basic Books, 1966.
- Wright, Arnold and Breakspear, O.T. (eds). Twentieth Century Impression of Siam. London : the Gresbam Press, 1908.
- Wyatt, D.K. The Politics of Reform in Thailand. Education in the Reign of King Chulalongkorn. New Haven, Connecticut : Yale University Press, 1969.
- Zimmerman, Carle C. Siam Economic Survey 1930 - 31. Bangkok Times Press, 1931.

(2) French

- Fistié, Pierre. L'évolution de la Thaïlande contemporaine. Paris : librairie armand colin, 1967.
- Launay Adrien. Memorial de la société des Missions-Étrangères. Paris : Séminaire des Missions-Etrangères, 1916.
- Pallegoix, Mgr. Description du Royaume Thai ou Siam. Vol. I. Paris : Se Vend, 1954.

1.2 Theses

- Chai-Anan Samudavanij. "The Politics and Administration of the Thai Budgetary Process." Unpublished Ph.D. Thesis, University of Wisconsin, 1971.
- Chakra Hansakul. "A Study of Pay Policy and Administration in Thai Civil Service." Unpublished M.P. A. Thesis, Thammasat University, 1959.
- Detchard Vongkomolshet. "The Administrative Judicial and Financial Reforms of King Chulalongkorn 1868 - 1910." Unpublished M.A. Thesis, Cornell University, 1958.
- Vichitvong na Pombhejara. "Monetary Management under the Gold-Exchange Standard. A Study of Thailand's Experience, 1902 - 1941." Unpublished Ph.D. Thesis, Harvard University, 1967.
- Wira Wimoniti. "Historical Patterns of Tax and Administration in Thailand." Unpublished M.P.A. Thesis, Thammasat University, 1961.

1.3 Journals

- Amicus {pseud} "Progress in Siam," The Edinburgh Review, 248 (July, 1928). 88 - 107.
- Cook, Sir Edward. "The Building of Modern Siam," Asiatic Review, (October, 1930). 779 - 88.

Gordon, Robert. "Economic Development of Siam," Journal of the Society of Arts, XXXIX (March, 1891). 283 - 98.

"Resources of Siam," Record being the organ of the Board of Commercial Development, 20 (April, 1926). 1 - 46.

"Review of the Foreign Trade of Siam for the Year B.E. 2474," The Journal of the Board of Commercial Development, XII (Fourth Quarter, 2475). 161 - 85.

Standing, P.C. "Progress in Siam," The Contemporary Review, (June, 1929). 762 - 66.

The Siam Commercial Mirror, 1 (1921).

Van der Heide, J.H. "The Economic Development of Siam During the Last Half Century," Journal of Siam Society, III (1906). 1 - 36.

1.4 Miscellaneous

Bell, Peter. The Historical Determinants of Under-development in Thailand. Center discussion Paper No. 84; Economic Growth Center, Yale University. (Copy).

Vella, W.F. Vajiravudh of Thailand : Traditional Monarch and Modern Nationalist. Bangkok, Thailand Information Center. (Xerox copy).

ภาคผนวก

ผนวก ก.

พระราชบัญญัติงบประมาณแผ่นดิน

ในเมืองไทย การทำงบประมาณรายได้รายจ่ายเมื่อก่อน พ.ศ. ๒๔๕๖ นั้น กระทรวงพระคลังมหาสมบัติได้เคยปฏิบัติตามวิธีการซึ่งโปรดเกล้าฯ ให้บัญญัติขึ้นเป็นคราว ๆ แต่ส่วนวิธีการโอนเงินประเภทหนึ่งไปจ่ายในอีกประเภทหนึ่ง และวิธีซึ่งจะพึงปฏิบัติในเมื่อ จำเป็นต้องจ่ายเงินนอกงบประมาณในระหว่างปี ยังหาได้วางระเบียบไว้เป็นหลักฐานแน่นอนไม่ เมื่อ พ.ศ. ๒๔๕๖ จึงได้ออกประกาศพระราชบัญญัติวิธีการงบประมาณต่อกระทรวงพระคลัง มหาสมบัติ เวลาที่จะต้องทูลเกล้าฯ ถวาย กับเวลาที่พระบาทสมเด็จพระบรมราชานุญาติ และกำหนดวิธีการจ่ายเงินนอกงบประมาณในระหว่างปี ดังปรากฏต่อไปนี้

พระราชบัญญัติ

วิธีการงบประมาณ พ.ศ. ๒๔๕๖

มีพระบรมราชโองการ ในพระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาอานันทมหิดลราชกุมารพระมงกุฎเกล้า เจ้าอยู่หัว คำรัสเหนือเกล้าฯ สั่งว่า การทำการยื่นการตรวจ แลการอนุญาตงบประมาณ เงินแผ่นดินประจำปี ซึ่งทำอยู่ในเวลานี้เป็นไปตามลักษณะการที่โปรดเกล้าฯ ให้บัญญัติขึ้นไว้ เป็นคราว ๆ ตามควรแก่กาล บัดนี้ทรงพระราชดำริว่า รูปการทั้งปวงอันเกี่ยวกับวิธีการ งบประมาณนั้น สมควรให้รวบรวมขึ้นเป็นพระราชบัญญัติเพื่อสะดวกแก่กระทรวงทบวงการ ทั้งปวง

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้ให้เรียกว่า พระราชบัญญัติวิธีการงบประมาณ พุทธศักราช ๒๔๕๖ ให้ใช้ตั้งแต่วันซึ่งประกาศในหนังสือราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๒ ให้เจ้ากระทรวงทบวงการทั้งปวงทำงบประมาณรายได้และรายจ่าย เงินแผ่นดิน ตามลักษณะแลในแบบซึ่งกระทรวงพระคลังมหาสมบัติวางไว้ แลให้ยื่น งบประมาณไปให้กระทรวงพระคลังฯ ตรวจสอบภายในวันซึ่งกระทรวงพระคลังมหาสมบัติ

กำหนด (ไม่ก่อนวันที่ ๑๐ เดือนพฤศจิกายนในปีหนึ่ง ๆ)

มาตรา ๓ ถ้ากระทรวงใดมีใ้ยื่นงบประมาณไปยังกระทรวงพระคลังมหาสมบัติ ภายในวันที่กำหนดในมาตรา ๒ แลงบประมาณที่ยื่นไปไม่ทันกำหนดนั้น กระทรวงพระคลังมหาสมบัติเห็นจำเป็นที่จะรับพิจารณามีได้ไซ้ร้ กระทรวงพระคลังฯ จะไม่รับพิจารณาแลจะตั้งจำนวนเงินให้ใหม่ตามหลักที่จะตรวจสอบได้ จากจำนวนเงินงบประมาณปีเก่าตามที่ กระทรวงพระคลังฯ เห็นสมควรก็อาจทำได้

มาตรา ๔ ให้กระทรวงต่าง ๆ ยื่นคำอธิบายแลข้อความหรือบัญชีเพิ่มเติมต่าง ๆ ต่อกระทรวงพระคลังฯ ตามซึ่งจำเป็นแก่กระทรวงพระคลังฯ ในการตรวจสอบงบประมาณ ซึ่งยื่นนั้นโดยละเอียด

มาตรา ๕ งบประมาณรายได้แลรายจ่ายประจำปีนั้น เมื่อได้ตรวจสอบแลรวบรวมเข้ายอดแล้ว ให้เสนาบดีกระทรวงพระคลังมหาสมบัติทำรายงานชี้แจงนำทูลเกล้าฯ ถวาย ไม่ช้ากว่าวันที่ ๑๐ เดือนมีนาคม ในปีหนึ่ง ๆ เพื่อได้พระราชทานพระราชดำริในที่ประชุมเสนาบดี แลจะได้พระราชทานพระบรมราชานุญาตไปยังกระทรวงพระคลังฯ ไม่เกินกว่าวันที่ ๒๕ มีนาคม เมื่อได้รับพระบรมราชานุญาตแล้ว ให้ยอรายการในงบประมาณอันได้รวบรวมแล้ว คราเป็นพระราชบัญญัติประกาศในหนังสือราชกิจจานุเบกษา

มาตรา ๖ เมื่องบประมาณได้รับพระราชทานพระบรมราชานุญาตแล้ว ให้กระทรวงพระคลังฯ ส่งสำเนางบประมาณอันได้พระราชทานพระบรมราชานุญาตให้ตั้งเบิกแลรับในกระทรวงหนึ่ง ๆ ไปยังกระทรวงนั้น ๆ แลห้ามมิให้ปฏิบัติการรับจ่ายผิดไปจากงบประมาณนั้น มีข้อยกเว้นแต่ตามที่แจ้งในมาตรา ๗ แลมาตรา ๘

มาตรา ๗ การโอนเงินรายจ่ายจากประเภทหนึ่งไปตั้งจ่ายในประเภทอื่นนั้น ให้ทำได้ตามซึ่งกำหนดในข้อบังคับอันจะได้ประกาศตามความในมาตรา ๑๑

มาตรา ๘ กระทรวงใดจะต้องจ่ายเงินเพิ่มเติมนอกงบประมาณที่ได้พระราชทานพระบรมราชานุญาตสำหรับกระทรวงนั้น แลไม่มีเงินรายได้ในกระทรวงเดียวกันจะโอนมาตั้งจ่ายในที่ต้องการได้ไซ้ร้ ให้เจ้ากระทรวงประมาณเงินที่ความต้องการเพิ่มเติมนั้น ยื่นไปยังกระทรวงพระคลังฯ เมื่อกระทรวงพระคลังฯ ได้ตรวจสอบแลพิจารณาทางที่จะมีเงินมา

ตั้งจ่ายได้แล้ว ให้นำความกราบบังคมทูลพระกรุณา ขอพระราชทานกระแสพระราชดำริ
ในที่ประชุมเสนาบดี ถ้าเป็นอันพระราชทานพระบรมราชานุญาต แลไม่มีเงินรายใดใน
กระทรวงอื่นที่จะโอนมาตั้งจ่ายได้ ก็ให้ตราพระบรมราชานุญาตเป็นพระราชบัญญัติพิเศษ
กำหนดงบประมาณเพิ่มเติมประจำปีนั้น ๆ แลประกาศในหนังสือราชกิจจานุเบกษา

มาตรา ๘ พระราชบัญญัติงบประมาณประจำปี แลพระราชบัญญัติงบประมาณเพิ่มเติม
ตามความซึ่งกล่าวในมาตรา ๕ แลมาตรา ๘ นั้นให้ใช้ให้จ่ายเฉพาะปีของงบประมาณนั้น ๆ
เงินที่อนุญาตให้ตั้งจ่ายในปีใดก็ให้สิ้นเขตจ่ายในวันที่ ๓๑ มีนาคมปีนั้น

มาตรา ๑๐ เมื่อสิ้นปีแลได้รวบรวมเข้าออกบัญชีสำเร็จแล้วให้เสนาบดีกระทรวง
พระคลังฯ รับทำรายงานอธิบายจำนวนเงินรายไค้แลรายจ่ายที่ผิดจากงบประมาณทูลเกล้าฯ
ถวาย เพื่อไค้ทรงพระราชดำริในที่ประชุมเสนาบดี บรรดาเงินในงบประมาณซึ่งเปลี่ยนไป
ในระหว่างปีเพราะเหตุโอนไปตั้งจ่ายทางอื่น หรือโดยพระบรมราชานุญาตงบประมาณเพิ่มเติม
นั้นให้ชี้แจงถวาย

มาตรา ๑๑ ให้เสนาบดีกระทรวงพระคลังฯ เป็นเจ้าหน้าที่รักษาราชการตาม
พระราชบัญญัตินี้ แลให้มีอำนาจออกข้อบังคับต่าง ๆ เพื่อการนั้นตามแต่จะเห็นสมควร แล
โดยพระบรมราชานุญาต

ประกาศมา ณ วันที่ ๑๗ พฤศจิกายน พุทธศักราช ๒๔๕๖ เป็นวันที่ ๑๑๐๓ ใน
รัชกาลปัจจุบันนี้

แลอาศัยอำนาจแห่งพระราชบัญญัตินี้ เสนาบดีกระทรวงพระคลังมหาสมบัติไค้ออก
ข้อบังคับ กำหนดวิธีการตั้งงบประมาณ แลวิธีโอนเงิน ตั้งต่อไปนี้

ข้อบังคับเสนาบดีกระทรวงพระคลังมหาสมบัติ

ตามมาตรา ๑๑ แห่งพระราชบัญญัตินี้

วิธีการงบประมาณ พ.ศ. ๒๔๕๖

ตามซึ่งพระราชบัญญัติวิธีการงบประมาณ พ.ศ. ๒๔๕๖ มาตรา ๑๑ มอบอำนาจ
แก่เสนาบดีกระทรวงพระคลังมหาสมบัติ ให้ออกข้อบังคับไค้ตามพระราชบัญญัตินั้น พระเจ้า-

พญาเชอ กรมหลวงจันทบุรีนฤนาถ เสนาบดีกระทรวงพระคลังมหาสมบัติ ได้รับพระราชทานพระบรมราชานุญาตให้ออกข้อบังคับดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ งบประมาณรายได้อื่นๆ สำหรับสภหนึ่ง ๆ นั้น ให้ส่งต่อกระทรวงพระคลังฯ ในวันที่ ๑๕ ธันวาคม ก่อนวันที่ ๑๕ ธันวาคม ในปีก่อน และให้ทำในแบบพิมพ์ซึ่งกระทรวงพระคลังฯ จ่ายให้

ข้อ ๒ งบประมาณรายจ่ายกระทรวง แลกรมทั้งปวงงบหนึ่ง ๆ ให้แยกเป็นประเภทใหญ่ ๒ ประเภท คือ เงินเดือนประเภทหนึ่ง ค่าใช้สอยประเภทหนึ่ง ประเภทค่าใช้สอยนั้นให้แยกเป็นประเภทเล็กอีกชั้นหนึ่ง ตามกระทรวงพระคลังฯ จะกำหนด ในงบประมาณงบใดถ้าจะขอจ่ายเงินซึ่งไม่ประจำ ก็ให้ตั้งประเภทใหญ่เรียกว่าประเภทการจรอีกประเภทหนึ่ง

ข้อ ๓ ห้ามไม่ให้ตั้งงบประมาณสำหรับตำแหน่งใหม่ถ้าขึ้นเงินเดือนตำแหน่งเก่า (นอกจากขึ้นรายปีตามอัตรา) เว้นแต่จะได้รับอนุญาตก่อนแล้ว แต่การขึ้นเงินเดือนบางรายซึ่งได้รับอนุญาตไม่ทันที่เจ้าของกระทรวงจะตั้งในงบประมาณ แต่ได้แจ้งให้กระทรวงพระคลังฯ ทราบก่อนวันที่ ๓๑ มกราคมในปีก่อนนั้น กระทรวงพระคลังฯ จะตั้งเพิ่มงบประมาณให้

ข้อ ๔ งบประมาณค่าใช้สอยให้ตั้งเงินตามที่กำหนดว่าจะจ่ายจริงในสภหน้า ถ้าเงินที่ตั้งนั้นมีจำนวนผิดไปจากจำนวนเงินที่อนุญาตปีก่อนมาก ๆ ก็ให้เจ้าของกระทรวงยื่นคำอธิบายให้แจ่มแจ้ง

ข้อ ๕ งบประมาณการจรนั้น ให้ตั้งเงินจำแนกรายการเป็นราย ๆ มีคำชี้แจงรูปการแลจำนวนเงินที่ประมาณว่า จำต้องจ่ายทั้งสิ้นจนการนั้นสำเร็จ กับทั้งจำนวนเงินที่จะขอจ่ายในปีของงบประมาณนั้นด้วย

ข้อ ๖ การโอนเงินค่าใช้สอยจากประเภทหนึ่ง ไปตั้งจ่ายในประเภทอื่นในงบประมาณเดียวกันนั้น เจ้ากระทรวงอนุญาตให้โอนได้แต่ต้องแจ้งความให้กรมตรวจแลกรมสารบาญชีทราบทุกราย

ข้อ ๗ การโอนเงินจากประเภทใหญ่ (ซึ่งกล่าวในข้อ ๕) ไปตั้งจ่ายในประเภทใหญ่อีกประเภทหนึ่งนั้น ถ้าโอนอยู่ในงบประมาณกระทรวงเดียวกันแล้ว กระทรวงพระคลังฯ เป็นผู้อนุญาตได้ ให้เจ้ากระทรวงจะขอโอนยื่นมาขอโอนมายังกระทรวงพระคลังฯ ตามแบบ ๓ ซึ่งกำหนดไว้ในท้ายข้อบังคับนี้ การโอนเงินประเภทใหญ่ที่กล่าวในข้อนี้ ห้ามมิให้โอนไปตั้งจ่ายเป็นเงินเคื่อนซึ่งยังมีใ้โอนอนุญาตตรา

ข้อ ๘ กระทรวงใดจะขอโอนเงินตามที่กล่าวในข้อ ๗ แห่งข้อบังคับนี้ก็ได้ ขอเงินเพิ่มเติมตามที่กล่าวในมาตรา ๘ แห่งพระราชบัญญัติก็ดี กระทรวงนั้นต้องยื่นคำชี้แจงต่อกระทรวงพระคลังฯ โดยละเอียด

หอรวิฎากกรพิพัฒน์

วันที่ ๑๗ พฤศจิกายน พุทธศักราช ๒๔๕๖

(ลงพระนาม) กิติยากร

เสนาบดีกระทรวงพระคลังมหาสมบัติ

จาก [พระยาโกมารกุลมนตรี], อ้างแล้ว, หน้า ๗๑ - ๗ .

ผนวก ข.

การจัดแบ่งงบประมาณแผ่นดิน

งบประมาณแผ่นดินก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นงบประมาณแบบเก่า (Conservative หรือ Traditional budget) มีลักษณะคล้ายกับ งบประมาณภายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองแล้วในระยะแรกซึ่งแบ่งออกเป็น ๒ งบ คือ

๑. งบประมาณรายจ่ายการประจำ หรือ งบประมาณรายจ่ายปรกติ (Ordinary expenditure budget) คือการประมาณรายจ่ายปรกติที่จ่ายจากเงินรายได้อันได้แก่ ภาษีอากรเป็นส่วนใหญ่ นอกจากนี้ก็มีรายได้จากกิจการรัฐพาณิชย์ ค่าภาคหลวง ค่าธรรมเนียม และค่าปรับต่าง ๆ เป็นต้น งบประมาณรายจ่ายนี้แบ่งออกเป็นรายกระทรวงทบวงกรม โดยเฉพาะแยกออกเป็นงบประมาณ ๓ ประเภทคือ เงินเดือน ค่าใช้สอย และการจร การแบ่งดังนี้เป็นการแบ่งตามรายการ

เงินเดือน คือค่าจ้างแรงงาน เบิกจ่ายเป็นรายเดือนเฉพาะข้าราชการตามตำแหน่งที่มีอัตราเงินเดือนกำหนดไว้ เมื่อกล่าวถึงงบประมาณเงินเดือนแล้ว เห็นว่าควรจะได้กล่าวถึงข้าราชการ ตำแหน่ง และอัตราเงินเดือนตามหลักฐานเท่าที่ปรากฏไว้ด้วย ดังนี้

ข้าราชการในสมัยนั้น อาจจัดแบ่งออกเป็น ๒ ประเภท มีตำแหน่งและอัตราเงินเดือน ซึ่งได้กำหนดไว้ตั้งแต่สมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้า มาจนถึง พ.ศ. ๒๔๕๓ ดังนี้

- ๑) ข้าราชการพลเรือน แบ่งออกเป็น ๒ ตำแหน่งใหญ่ ๆ คือ
- ก. ตำแหน่งหนึ่งราชสีห์ ได้แก่ตำแหน่งตั้งแต่ชั้นอธิบดี ปลัดทูลฉลอง สมุหเทศาภิบาล ที่มีฐานะเทียบเท่ากันตลอดถึงชั้นเสนาบดี
 - ข. ตำแหน่งสามัญทั่วไป นับถัดจากตำแหน่งหนึ่งราชสีห์ลงมาจนถึงชั้นเสมียนเจ้าพนักงาน ซึ่งแบ่งออกเป็น ๓ พวก คือ
 ๑. ตำแหน่งต่าง ๆ ที่เทียบกันได้เป็นตำแหน่งสากล เช่น เจ้ากรม ปลัดกรม นายเวร สมุหบัญชี

๒. ตำแหน่งที่เรียกชื่อไปต่าง ๆ กัน แล้วแต่จะเหมาะแก่งาน เช่น เจ้าพนักงานแยกธาตุ พนักงานราชโลหกิจ ผู้ช่วย ฯลฯ

๓. ตำแหน่งชาวต่างประเทศ มีทั้งที่เรียกชื่อเป็นสากลเทียบกันได้ และที่เรียกชื่อเฉพาะตามประเภทงาน เทียบกันไต่บางไปไต่บาง

ตำแหน่งข้าราชการพลเรือนดังกล่าวข้างต้น มีกำหนดอัตราเงินเดือนไว้ดังนี้ (เป็นอัตราเงินเดือนตั้งแต่แรกจนถึง พ.ศ. ๒๕๖๘)

เสนาบดีหรือตำแหน่งเทียบเท่าอัตรา	๑,๖๐๐ - ๓,๐๐๐ บาท -
	๒,๐๐๐ - ๔,๐๐๐ บาท
รองเสนาบดีหรือตำแหน่งเทียบเท่าอัตรา	๗๐๐ - ๑,๔๐๐ บาท -
	๑,๕๐๐ - ๒,๐๐๐ บาท
ปลัดหูลดลง อธิบดี สมุหเทศาภิบาล หรือ	
ตำแหน่งเทียบเท่า อัตรา	๗๐๐ - ๑,๔๐๐ บาท -
	๗๐๐ - ๑,๔๐๐ บาท
เจ้ากรม ผู้ช่วยอธิบดี หรือ ตำแหน่งเทียบเท่าอัตรา	๔๐๐ - ๗๐๐ บาท -
	๔๐๐ - ๗๐๐ บาท
ปลัดกรมหรือตำแหน่งเทียบเท่าอัตรา	๒๐๐ - ๔๐๐ บาท -
	๒๐๐ - ๔๐๐ บาท
นายเวรหรือตำแหน่งเทียบเท่าอัตรา	๗๕ - ๒๐๐ บาท -
	๗๕ - ๒๐๐ บาท
เสมียนพนักงานอัตราต่ำกว่า	๗๕ - ๗๕ บาท -

ส่วนอัตราเงินเดือนข้าราชการชาวต่างประเทศนั้น ไม่มีกฎเกณฑ์ไว้นั้นอน มักจะอาศัยการพิจารณาจากเหตุจำเป็นต่าง ๆ เป็นเครื่องกำหนด แล้วรัฐบาลจะทำสัญญาว่าจ้างเฉพาะคน ๆ ไป

๒) ข้าราชการทหาร แบ่งออกเป็นชั้นสัญญาบัตร และต่ำกว่าชั้นสัญญาบัตร มีอัตราเงินเดือนดังนี้

ชั้นสัญญาบัตร มีอัตราเงินเดือนเป็น ๓ ชั้น คือ

นายพลเอกชั้น ๑	อัตรา	๒,๘๐๐ บาท
" ๒	"	๒,๕๐๐ "
" ๓	"	๒,๐๐๐ "
นายพลโทชั้น ๑	"	๑,๖๐๐ "
" ๒	"	๑,๓๐๐ "
" ๓	"	๑,๑๐๐ "
นายพลตรีชั้น ๑	"	๘๐๐ "
" ๒	"	๘๐๐ "
" ๓	"	๗๐๐ "
นายพันเอกชั้น ๑	"	๖๐๐ "
" ๒	"	๕๕๐ "
" ๓	"	๕๐๐ "
นายพันโทชั้น ๑	"	๔๐๐ "
" ๒	"	๓๕๐ "
" ๓	"	๓๐๐ "
นายพันตรีชั้น ๑	"	๒๖๐ "
" ๒	"	๒๒๐ "
" ๓	"	๑๙๐ "
นายร้อยเอกชั้น ๑	"	๑๖๐ "
" ๒	"	๑๕๕ "
" ๓	"	๑๓๕ "
นายร้อยโทชั้น ๑	"	๑๑๕ "
" ๒	"	๑๐๐ "
" ๓	"	๙๕ "

นายร้อยตรีชั้น ๑	อัตรา	๕๐ บาท
" ๒	"	๘๕ "
" ๓	"	๘๐ "
ต่ำกว่าชั้นสัญญาบัตร	"	ต่ำกว่า ๒๐ บาท

สำหรับนายทหารชั้นสัญญาบัตรที่ได้เคยไปศึกษาในต่างประเทศจะได้เงินเพิ่มพิเศษเรียกว่า "เงินเพิ่มพิเศษคาวิชา" อีกคนละ ๑๐๐ บาทต่อเดือน

จะเห็นว่าเงินเดือนของข้าราชการนี้สำหรับชั้นผู้น้อยก็สมารถทำให้คนธรรมดาครองชีพอยู่ได้พอสมควรแก่สภาพ หากจะพิจารณาถึงค่าครองชีพในสมัยนั้น โดยตัวอย่างจากราคาสินค้าและบริการบางชนิด (ซึ่งเป็นราคาภายหลังสงครามโลกครั้งที่ ๑) ดังนี้

ข้าวสารชนิดดี	ถังละ	๒ - ๔ บาท (เป็นราคาที่แพงกว่าปรกติ)
เนื้อหมู เนื้อวัว	ซังละ	๒๕ สตางค์
เนื้อไก่	"	๔๐ - ๔๕ "
ไข่ไก่ ไข่เป็ด	ฟองละ	๒ - ๓ "
อาหารสำเร็จรูปชนิดดี	จานละ	๑๕ - ๓๐ "
ข้าวแกง กวยเตี๋ยว	"	๓ - ๕ "
เสื้อเชิ้ต	ตัวละ	๕๐ - ๗๕ "
เสื้อราชปะแตน	"	๒ - ๓ บาท
ผ้ามวง	ผืนละ	๕ - ๖ "
บุตรีกระป๋อง (๕๐ มวน)	กระป๋องละ	๔๐ สตางค์
คาเชาบ้าน	หลังละ	๔ - ๓๐ บาท
คาคักฉม	หัวละ	๒๐ - ๒๕ สตางค์

(ราคาสินค้าและบริการเหล่านี้ส่วนใหญ่ได้มาจากหนังสือพิมพ์ และสอบถามจากบุคคลร่วมสมัย).

ค่าใช้จ่าย เป็นค่าใช้จ่ายประจำเช่นเดียวกับเงินเดือน ซึ่งกระทรวงทบวงกรมจ่ายเพื่อดำเนินการโดยปกติ มีค่าจ้าง เบี้ยเลี้ยง และยังมีหมายถึงเงินที่ให้เป็นพิเศษแก่ข้าราชการที่ต้องไปรับราชการในที่ไกล ๆ เช่น ค่าเช่าบ้าน เบี้ยเลี้ยงย้ายตำแหน่ง ค่าพาหนะเดินทาง เป็นต้น นอกจากนี้ก็มีค่าพัสดุ ค่าบำรุงรักษาสถานที่ราชการ เงินอุดหนุนเป็นพิเศษ และค่าใช้จ่ายเบ็ดเตล็ด

การจร เป็นรายจ่ายสำหรับกิจการของกระทรวงทบวงกรมต่าง ๆ ที่เมื่อเสร็จแล้วไม่ต้องค้างงบประมาณไว้ใช้จ่ายอีกต่อไป เช่น การก่อสร้างต่าง ๆ เป็นต้น

นอกจากการประจำดังกล่าวแล้ว กระทรวงพระคลังมหาสมบัติต้องจัดสรรเงินรายได้ปกติไว้ส่วนหนึ่งเป็นงบประมาณพิเศษ (Special budget) ซึ่งแบ่งออกเป็น ๕ แผนก คือ

แผนกที่ ๑ เงินพระบรมราชโองการ มีเงินพระคลังข้างที่ (Civil list) เงินจ่ายสำหรับพระเกียรติยศเจ้าฟ้า เงินเบี้ยหวัด เบี้ยบำนาญ เงินบำเหน็จราชการ เงินใช้จ่ายสำหรับกรมพระตำราจหลวง (กระทรวงวัง)

แผนกที่ ๒ เงินส่วนแบ่งเจ้าประเทศราช^๒ มีเงินเจ้านครต่าง ๆ เช่น เจ้านครเชียงใหม่ เจ้านครลำปาง เจ้านครลำพูน เป็นต้น เงินปีพระราชชายา ส่วนแบ่งค่าดอกไม้ ส่วนแบ่งต่าง ๆ

รายจ่ายประเภทนี้คล้ายกับ "เงินท้ายที่นั่ง" แต่เดิมสำหรับพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้าพระราชทานให้แก่เฉพาะบุคคลซึ่งทรงเห็นว่ามีคุณความดีความชอบต่อทางราชการตามแต่ละทรงเห็นสมควร.

^๒เมื่อพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าฯ ทรงจักระเบียบการปกครองบ้านเมืองขึ้นใหม่ ให้รัฐบาลมีอำนาจจัดเก็บภาษีอากรแต่ผู้เดียว จึงโปรดเกล้าฯ ให้จ่ายเงินปีแก่เจ้าผู้ครองนคร ซึ่งเดิมเคยมีอำนาจการจัดเก็บภาษีในเขตของตน เพื่อทดแทนผลประโยชน์ที่ตนขาดไป เงินทดแทนนี้เรียกว่าเงินเจ้านคร เงินส่วนแบ่งค่าดอกไม้ และส่วนแบ่งอื่น ๆ

แผนกที่ ๓ เงินที่มีราชการประจำ มีเงินทดรองใช้ในราชการฉุกเฉิน (ถ้ามี)
เงินเสด็จพระราชดำเนินเยี่ยมมณฑล เงินบำรุง (สร้างและซ่อมแซม) พระราชฐาน
เงินส่วนลกค่าง ๆ^๑

แผนกที่ ๔ เงินใช้จ่ายสำหรับการกู้ นีคอกเบี้ย และเงินหักสะสมไว้ใช้คืนเงินกู้

แผนกที่ ๕ เงินที่มีรายการไม่ประจำ เช่น ค่าใช้จ่ายสำหรับกรมช่างใน
(กระทรวงวัง) เลขกลาโหม^๒ การพระเมรุ การสร้างวังเจ้าฟ้า การสงคราม ตลอดจน
กระทั่งเงินอุดหนุนต่าง ๆ เช่น เงินอุดหนุนสภาอากาศ สันนิบาตชาติ ธนาคาร เป็นต้น

รายจ่ายสำหรับการพิเศษนี้ กระทรวงพระคลังมหาสมบัติควบคุมการจ่ายโดยตรง
บางส่วน และจ่ายให้กรมพระคลังข้างที่รับผิดชอบบางส่วน สำหรับส่วนหลังนี้ แบ่งออกเป็น
๒ ลักษณะ คือ

๑) จ่ายให้โดยไม่มีการตรวจจ่าย ได้แก่ เงินพระคลังข้างที่ ค่าใช้จ่ายกรมพระ
ตำรวจหลวง เงินบำเหน็จข้าราชการ ค่าใช้จ่ายสำหรับกรมช่างใน เลขกลาโหม
สร้างวังเจ้าฟ้า

ก็มีลักษณะเป็นเงินทดแทนเช่นกัน สำหรับส่วนแบ่งค่าตอบแทนไม่ถึงเงินที่รัฐบาลให้ตอบแทน
แก่เจ้าผู้ครองนครทางภาคเหนือ ที่เคยได้รับเงินจากผู้มาขอทำการตัดไม้ชักลากออกจากป่า
แล้วนำเงินมาแบ่งกันในระหว่างวงศ์ญาติของเจ้าผู้ครองนครนั้น ทั้งนี้เพื่อชดเชยเป็นค่า
ภาคหลวงไม้ ส่วนที่เรียกว่าส่วนแบ่งอื่น ๆ เป็นเงินที่รัฐบาลให้ตอบแทนแก่พระยาเมือง
ทางบักย์ใต้ ทดแทนกับค่านาเกลือที่เคยได้รับมาแต่ก่อน เงินส่วนแบ่งเหล่านี้ไม่ซ้ำก็จะหมด
ไปจากรายการในงบประมาณ.

หมายถึงรายจ่ายใดก็ตามซึ่งกระทรวงพระคลังได้ตกลงที่จะจ่ายตามจำนวนเงิน
รายได้ ถ้าเงินรายได้เกินกว่าที่ประมาณไว้ ก็จะจ่ายให้มากกว่าเดิม.

^๒หมายถึงแรงงานเกณฑ์ซึ่งแต่เดิมได้มาจากกรมกลาโหม สำหรับเฝ้าสถานที่และวัตถุประสงค์
ต่าง ๆ ในพระราชวัง เมื่อเลิกการเกณฑ์แรงงานในสมัยรัชกาลที่ ๕ แล้ว กระทรวงพระคลัง
มหาสมบัติก็จ่ายเงินเป็นค่าจ้างแรงงานแทน.

๒) จ่ายให้โดยมีการตรวจจ่าย ได้แก่ เงินเสด็จพระราชดำเนินเยี่ยมมณฑล
บำรุงพระราชฐาน ค่าใช้จ่ายสำหรับการพระเมรุ

เนื่องจากงบประมาณพิเศษนี้ เป็นเงินรายจ่ายที่จ่ายจากเงินรายได้ปกติ ดังนั้น
เมื่อเวลารวมยอดงบประมาณแล้ว ยอดงบประมาณพิเศษก็จะรวมกับยอดงบประมาณรายจ่าย
การประจำเป็นงบประมาณรายจ่ายปกติด้วย

๒. งบประมาณรายจ่ายสำหรับการลงทุน คืองบประมาณรายจ่ายที่ควรที่จะจ่าย
จากเงินกู้เพื่อใช้ในการลงทุนสร้างกิจการโยธาที่จะให้ผลตอบแทนทั้งทางตรงและทางอ้อม
แก่รัฐบาล เช่น รถไฟ ประปา การชลประทาน ถนน เป็นต้น

ตัวเลขในตารางที่ปรากฏต่อไปเป็นตัวอย่างการจัดแบ่งงบประมาณเป็น ๒ งบ
คงที่ได้กล่าวมาข้างต้น

เรียบเรียงจาก

- ก.จ.ช., แฟ้ม ร.๖ บ. ๑.๒/๑๗.
- ก.จ.ช., แฟ้ม ร.๖ บ. ๑.๓/๖.
- ก.จ.ช., แฟ้ม ร.๗ รด. ๖/๑.
- พระยาไชยยศสมบัติ, วิทยาศาสตร์การคลังและกฎหมายการคลัง.
พิมพ์ครั้งที่ ๒. พระนคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๔๕๓.
- พระองค์เจ้าวิวัฒนไชย, อ้างแล้ว.

ที่มาของรายได้แผ่นดิน พ.ศ. ๒๔๕๐ - ๒๕ (ล้านบาท)

พ.ศ.	รายได้ทางตรง						รายได้จากภาษีอากร						รายได้จาก ทางอื่น	รวมรายได้ทั้งหมด	
	ผลประโยชน์ ของรัฐบาง	รัฐพาณิชย์	อื่น	รวม			ภาษีทาง ตรง	อื่น	รวม			จำนวน		คยหัว	
				จำนวน	คยหัว	%			จำนวน	คยหัว	%				
๒๔๕๐	๑.๕	๐.๕	๑.๕	๓.๕	๐.๕	๑๔.๒	๒.๕	๑๖.๗	๑๕.๗	๒.๗	๗๕.๕	๑.๕	๒๕.๕	๓.๕	
๒๔๕๑	๑.๖	๐.๗	๑.๒	๓.๖	๐.๕	๑๒.๕	๓.๕	๑๕.๕	๒๒.๕	๓.๑	๗๕.๕	๒.๓	๒๕.๕	๓.๕	
๒๔๕๒	๑.๗	๐.๗	๐.๗	๓.๓	๐.๕	๑๑.๒	๔.๓	๒๐.๗	๒๕.๑	๓.๕	๗๕.๕	๑.๕	๒๕.๕	๔.๑	
๒๔๕๓	๓.๐	๑.๒	๐.๖	๕.๐	๐.๖	๑๑.๐	๖.๑	๒๒.๓	๒๕.๕	๓.๕	๗๕.๐	๒.๐	๓๖.๖	๕.๕	
๒๔๕๔	๒.๑	๑.๕	๐.๕	๔.๑	๐.๕	๑๑.๕	๕.๕	๒๕.๕	๓๐.๕	๔.๑	๗๕.๓	๑.๕	๓๖.๑	๕.๒	
๒๔๕๕	๒.๖	๒.๑	๐.๕	๕.๗	๐.๗	๑๕.๖	๕.๗	๒๖.๖	๓๒.๖	๔.๕	๗๕.๗	๑.๖	๓๖.๕	๕.๗	
๒๔๕๖	๒.๕	๒.๖	๑.๖	๗.๑	๐.๕	๑๖.๕	๖.๑	๒๖.๕	๓๕.๕	๕.๕	๗๕.๕	๑.๕	๓๖.๐	๖.๐	
๒๔๕๗	๓.๑	๓.๐	๐.๕	๖.๕	๐.๕	๑๕.๕	๖.๕	๓๑.๑	๓๕.๐	๕.๕	๗๕.๗	๑.๕	๓๖.๐	๖.๐	
๒๔๕๘	๓.๖	๓.๕	๐.๖	๗.๕	๑.๐	๑๕.๑	๗.๕	๓๕.๕	๔๕.๕	๕.๕	๗๕.๕	๑.๕	๓๖.๖	๖.๖	
๒๔๕๙	๓.๗	๔.๕	๑.๑	๙.๕	๑.๒	๑๖.๕	๑๒.๕	๓๖.๕	๔๕.๕	๕.๖	๗๕.๕	๑.๕	๓๖.๕	๗.๐	
๒๔๕๐	๓.๕	๔.๗	๑.๕	๑๐.๑	๑.๒	๑๕.๒	๑๑.๕	๓๒.๗	๔๕.๓	๕.๖	๗๕.๕	๑.๕	๓๖.๕	๗.๐	
๒๔๕๑	๓.๑	๕.๑	๑.๗	๙.๕	๑.๒	๑๖.๑	๑๒.๑	๓๗.๐	๔๕.๒	๖.๑	๗๕.๕	๑.๖	๓๖.๖	๗.๖	
๒๔๕๒	๓.๑	๕.๓	๑.๕	๑๐.๐	๑.๒	๑๖.๐	๑๖.๕	๓๖.๕	๔๕.๒	๖.๓	๗๕.๕	๑.๕	๓๖.๖	๗.๖	
๒๔๕๓	๓.๕	๕.๖	๑.๐	๑๐.๐	๑.๒	๑๕.๕	๑๕.๕	๓๖.๕	๔๕.๐	๖.๓	๗๕.๕	๑.๕	๓๖.๕	๗.๖	
๒๔๕๔	๔.๐	๕.๕	๑.๒	๑๑.๑	๑.๓	๑๕.๑	๑๓.๑	๓๕.๗	๔๕.๑	๕.๕	๗๕.๕	๑.๑	๓๖.๕	๗.๕	
๒๔๕๕	๕.๑	๕.๖	๑.๒	๑๒.๐	๑.๕	๑๕.๐	๑๓.๕	๓๕.๕	๔๕.๕	๖.๕	๗๕.๕	๑.๕	๓๖.๕	๗.๕	
๒๔๕๖	๔.๕	๖.๕	๑.๕	๑๒.๕	๑.๕	๑๖.๕	๑๖.๕	๓๕.๕	๔๕.๕	๖.๕	๗๕.๕	๑.๕	๓๖.๕	๗.๕	
๒๔๕๗	๓.๓	๗.๐	๑.๕	๑๒.๕	๑.๕	๑๕.๕	๑๕.๕	๓๕.๕	๔๕.๕	๖.๕	๗๕.๕	๑.๕	๓๖.๕	๗.๕	
๒๔๕๘	๔.๗	๗.๕	๒.๑	๑๖.๕	๑.๕	๑๕.๕	๑๕.๕	๓๕.๕	๔๕.๕	๖.๕	๗๕.๕	๑.๕	๓๖.๕	๗.๕	
๒๔๕๙	๕.๓	๘.๕	๒.๕	๑๖.๕	๑.๕	๑๕.๕	๑๕.๕	๓๕.๕	๔๕.๕	๖.๕	๗๕.๕	๑.๕	๓๖.๕	๗.๕	
๒๔๖๐	๘.๓	๙.๕	๓.๕	๑๖.๕	๑.๕	๑๕.๕	๑๕.๕	๓๕.๕	๔๕.๕	๖.๕	๗๕.๕	๑.๕	๓๖.๕	๗.๕	
๒๔๖๑	๑๐.๕	๑๑.๑	๔.๓	๒๖.๐	๒.๕	๒๖.๕	๑๗.๕	๔๕.๕	๕๕.๕	๗.๕	๗๕.๕	๑.๕	๓๖.๕	๑๐.๕	
๒๔๖๒	๘.๗	๑๒.๓	๕.๐	๒๖.๑	๒.๕	๒๖.๕	๑๖.๕	๔๕.๕	๕๕.๕	๗.๕	๗๕.๕	๑.๕	๓๖.๕	๑๐.๕	
๒๔๖๓	๖.๓	๑๑.๕	๕.๖	๒๖.๕	๒.๕	๒๖.๕	๑๖.๕	๔๕.๕	๕๕.๕	๗.๕	๗๕.๕	๑.๕	๓๖.๕	๑๐.๕	
๒๔๖๔	๕.๐	๑๓.๑	๓.๕	๒๖.๖	๒.๕	๒๖.๕	๑๗.๕	๔๕.๕	๕๕.๕	๗.๕	๗๕.๕	๑.๕	๓๖.๕	๑๐.๕	
๒๔๖๕	๕.๑	๑๓.๕	๔.๑	๒๖.๒	๒.๕	๒๖.๕	๑๗.๕	๔๕.๕	๕๕.๕	๗.๕	๗๕.๕	๑.๕	๓๖.๕	๑๐.๕	
๒๔๖๖	๖.๕	๑๕.๒	๑.๕	๒๖.๐	๒.๕	๒๖.๕	๑๗.๕	๔๕.๕	๕๕.๕	๗.๕	๗๕.๕	๑.๕	๓๖.๕	๑๐.๕	
๒๔๖๗	๗.๑	๑๖.๖	๓.๕	๒๗.๑	๒.๗	๒๖.๕	๑๗.๕	๔๕.๕	๕๕.๕	๗.๕	๗๕.๕	๑.๕	๓๖.๕	๑๐.๕	
๒๔๖๘	๗.๗	๑๕.๕	๔.๕	๓๑.๒	๓.๑	๓๑.๒	๑๗.๕	๔๕.๕	๕๕.๕	๗.๕	๗๕.๕	๑.๕	๓๖.๕	๑๐.๕	

รายจ่ายแผ่นดินงบประมาณปรกติ พ.ศ. ๒๔๕๐ - ๒๕ (ล้านบาท)

พ.ศ.	กลาโหม	ทหารเรือ	การต่างประเทศ	พระคลัง	มหาดไทย	นครบาล	ยุติธรรม	ศึกษาธิการ	คมนาคม	เกษตราธิการ	บูรพาภิบาล	พาณิชย์	กรมช่าง	เงินพระบรมราชโองการ	รายจ่ายอื่นๆ	รวมทั้งหมด
๒๔๕๐	๓.๑	-	๐.๓	๑.๒	๑.๘	๑.๐	๐.๖	๐.๗	๔.๕	-	-	-	-	-	๑๐.๓	๒๓.๕
๒๔๕๑	๒.๕	-	๐.๕	๑.๒	๓.๔	๑.๕	๐.๗	๐.๕	๕.๒	-	-	-	-	-	๑.๖	๒๓.๗
๒๔๕๒	๓.๗	-	๑.๓	๑.๑	๓.๕	๒.๒	๐.๕	๐.๕	๔.๓	-	-	-	-	-	๑.๘	๒๗.๐
๒๔๕๓	๔.๐	-	๐.๖	๑.๑	๖.๓	๒.๒	๑.๐	๑.๐	๕.๕	๐.๗	-	-	-	-	๒.๕	๓๑.๘
๒๔๕๔	๔.๐	-	๑.๑	๑.๑	๖.๑	๒.๖	๑.๐	๑.๐	๕.๓	๐.๕	-	-	-	-	๓.๑	๓๖.๖
๒๔๕๕	๔.๕	-	๑.๐	๑.๓	๖.๕	๒.๘	๑.๒	๑.๐	๕.๖	๑.๕	-	-	-	-	๒.๕	๓๕.๒
๒๔๕๖	๗.๒	-	๑.๑	๑.๕	๖.๕	๒.๘	๑.๓	๑.๒	๕.๕	๑.๖	-	-	-	-	๗.๗	๔๓.๕
๒๔๕๗	๑๐.๕	๒.๗	๑.๑	๑.๓	๘.๘	๓.๑	๑.๗	๑.๓	๒.๘	๒.๒	-	-	-	-	๖.๐	๕๐.๖
๒๔๕๘	๕.๖	๓.๕	๑.๑	๑.๕	๑๐.๐	๓.๕	๒.๐	๑.๓	๒.๗	๒.๖	-	-	..	-	๕.๑	๕๐.๐
๒๔๕๙	๕.๖	๓.๑	๑.๒	๑.๕	๑๐.๕	๓.๕	๒.๐	๑.๕	๓.๓	๓.๑	-	-	..	๑๑.๐	๖.๓	๕๖.๘
๒๔๕๐	๘.๘	๓.๗	๐.๕	๑.๖	๑๐.๕	๓.๑	๒.๑	๑.๕	๓.๕	๓.๐	-	-	..	๘.๕	๕๖.๕	
๒๔๕๑	๑๐.๓	๔.๐	๐.๕	๔.๕	๑๐.๒	๔.๐	๒.๒	๑.๕	๒.๕	๒.๘	-	-	..	๘.๓	๕๘.๓	
๒๔๕๒	๕.๖	๓.๖	๐.๕	๓.๕	๑๐.๗	๔.๓	๒.๕	๑.๒	๓.๘	๒.๖	-	-	..	๕.๐	๖.๕	๕๘.๘
๒๔๕๓	๕.๕	๓.๗	๐.๕	๓.๐	๑๐.๗	๔.๒	๒.๖	๑.๒	๓.๘	๒.๒	-	-	..	๑๐.๓	๖.๐	๕๙.๐
๒๔๕๔	๑๑.๒	๓.๗	๐.๕	๓.๓	๑๑.๓	๔.๘	๒.๓	๑.๓	๓.๘	๑.๗	-	-	๐.๕	๑๒.๓	๖.๑	๖๔.๐
๒๔๕๕	๑๑.๓	๓.๗	๑.๐	๓.๒	๑๑.๓	๕.๓	๒.๓	๑.๓	๔.๓	๑.๑	๐.๑	-	๐.๘	๕.๓	๘.๐	๖๓.๖
๒๔๕๖	๑๑.๖	๓.๕	๑.๐	๓.๑	๑๑.๕	๕.๕	๒.๔	๑.๕	๔.๖	๑.๐	๐.๑	-	๐.๗	๕.๕	๗.๘	๖๓.๒
๒๔๕๗	๑๒.๓	๔.๐	๑.๐	๕.๗	๖.๖	๗.๕	๒.๕	๑.๗	๕.๐	๑.๒	๐.๑	-	๑.๐	๗.๕	๖.๕	๖๕.๕
๒๔๕๘	๑๒.๕	๓.๕	๑.๓	๕.๖	๖.๕	๘.๐	๒.๖	๑.๘	๕.๐	๑.๘	๐.๑	-	๐.๕	๘.๘	๕.๗	๗๐.๐
๒๔๕๙	๑๓.๒	๔.๑	๑.๑	๖.๓	๕.๕	๕.๑	๓.๒	๒.๐	๕.๖	๒.๐	๐.๑	-	๐.๗	๘.๕	๘.๕	๗๐.๕
๒๔๖๐	๑๕.๕	๔.๒	๑.๑	๖.๘	๕.๕	๕.๕	๓.๓	๒.๑	๖.๓	๑.๕	๐.๑	-	๐.๗	๘.๕	๗.๗	๗๓.๑
๒๔๖๑	๑๓.๕	๔.๗	๑.๒	๖.๓	๕.๗	๕.๕	๓.๕	๒.๑	๖.๐	๑.๕	๐.๒	-	๐.๗	๘.๕	๒๓.๐	๘๖.๗
๒๔๖๒	๑๔.๖	๕.๑	๑.๕	๗.๐	๖.๒	๑๑.๐	๓.๕	๒.๕	๖.๕	๒.๓	๐.๑	๐.๑	๐.๘	๕.๓	๕.๑	๘๖.๕
๒๔๖๓	๑๖.๐	๕.๕	๑.๕	๖.๕	๖.๐	๑๒.๐	๓.๗	๒.๓	๕.๑	๒.๕	๐.๒	๐.๒	๑.๐	๕.๕	๕.๓	๘๖.๑
๒๔๖๔	๑๕.๕	๕.๖	๑.๗	๖.๓	๕.๕	๑๐.๕	๓.๗	๒.๓	๕.๕	๓.๒	๐.๑	๐.๕	๑.๓	๕.๕	๕.๓	๘๕.๓
๒๔๖๕	๑๕.๖	๕.๐	๑.๕	๖.๒	๕.๕	๑๐.๓	๓.๘	๒.๕	๑๐.๘	๓.๕	๐.๑	๐.๕	๑.๓	๑๐.๕	๕.๗	๘๖.๕
๒๔๖๖	๑๖.๒	๕.๕	๑.๗	๖.๕	๑๕.๕	-	๕.๐	๒.๖	๑๑.๓	๓.๖	๐.๑	๐.๕	๑.๓	๕.๗	๑๒.๕	๙๑.๐
๒๔๖๗	๑๖.๘	๕.๐	๑.๗	๖.๗	๑๕.๕	-	๕.๑	๒.๖	๑๑.๐	๔.๑	๐.๑	๐.๕	๑.๕	๕.๗	๑๖.๕	๙๖.๕
๒๔๖๘	๑๗.๕	๕.๕	๑.๖	๖.๕	๑๕.๕	-	๕.๑	๒.๗	๑๑.๕	๕.๐	๐.๑	๐.๕	๑.๓	๕.๕	๒๑.๖	๑๐๑.๗

งบประมาณพิเศษเงินพระบรมราชโองการและรายจ่ายภายในราชสำนักอื่น พ.ศ. ๒๔๕๓ - ๒๘
(ล้านบาท)

๒๒๓

พ.ศ.	พระบรมราชโองการ (พระคลังข้างที่)	เสด็จประพาส	เบี้ยหวัดเบี้ยบำนาญ ขุนนาง	เงินปีสำหรับ มณฑลราชกุมาร	เงินปีสมเด็จ พระพันปี	เงินสร้างวัง เจ้าฟ้า	รายจ่ายพิเศษ อื่น ๆ ในงาน พระราชพิธี	รวม
๒๔๕๓	๖.๐	๐.๑	๐.๑	๐.๓	-	๐.	-	๖.๕
๒๔๕๔	๖.๐	๐.๒	๐.๑	๐.๓	-	๐.	-	๖.๖
๒๔๕๕	๖.๕	๐.๕	๐.๑	๐.๓	-	๐.๑	-	๗.๐
๒๔๕๖	๗.๐	๐.๖	๐.๑	๐.๓	-	๐.๑	-	๘.๑
๒๔๕๗	๗.๕	๐.๖	๐.๑	๐.๓	-	๐.๑	-	๘.๖
๒๔๕๘	๘.๐	๐.๖	๐.๑	๐.๓	-	๐.๑	-	๙.๑
๒๔๕๙	๘.๕	๐.๖	๐.๑	๐.๓	-	๐.๒	-	๙.๖
๒๔๖๐	๙.๐	๐.๖	๐.๑	-	๐.๓	๐.๒	-	๑๐.๒
๒๔๖๑	๙.๖	๐.๖	๐.๑	-	๐.๓	๐.๑	๐.๑	๑๑.๓
๒๔๖๒	๙.๖	๐.	๐.๑	-	๐.๓	๐.๑	๐.๑	๑๐.๒
๒๔๖๓	๙.๖	๐.	๐.๑	-	๐.๓	๐.๑	๐.๑	๑๐.๒
๒๔๖๔	๙.๖	๐.	๐.๑	-	๐.๓	๐.๑	๐.๑	๑๐.๒
๒๔๖๕	๙.๖	๐.	๐.๑	-	๐.๓	๐.๑	๐.๑	๑๐.๒
๒๔๖๖	๙.๖	๐.	๐.๑	-	๐.๓	๐.๑	๐.๑	๑๐.๒
๒๔๖๗	๙.๖	๐.	๐.๑	-	๐.๓	๐.๑	๐.๑	๑๐.๒
๒๔๖๘	๙.๖	๐.๒	๐.๑	-	-	๐.๑	-	๑๐.๐

รายจ่ายอนิพนงบประมาณพิเศษ พ.ศ. ๒๔๙๗ - ๒๘ (ล้านบาท)

๒๖๘

พ.ศ.	ค่าใช้จ่ายในการกู้เงิน			นำเงินจ มำนาญ ชาราชการ	กรมราช เลขาธิการ	กรมพระ สถิตย์มณ	รับแขกเมือง	งานเสก สินค	ส่วนแบ งต่าง ๆ	สร้างพระ ที่นั่งอนันค	อื่น ๆ	รวมทั้งมค
	เงินคณ	คอกเบย	รวม									
๒๔๙๗	๐.๐	๐.๐	๑.๒	๐.๕	๐.๑	๐.๑	-	๐.๐	๐.๒	-	๒.๘	๔.๐
๒๔๙๘	๐.๕	๐.๒	๒.๓	๐.๕	๐.๑	๐.๑	-	๐.๐	๐.๔	-	๒.๗	๕.๑
๒๔๙๙	๑.๒	๑.๐	๒.๕	๐.๕	๐.๑	๐.๑	-	๐.๐	๐.๓	-	๒.๗	๖.๓
๒๕๐๐	๐.๐	๒.๕	๒.๓	๐.๗	๐.๑	๐.๑	-	๐.๐	๐.๑	-	๔.๓	๘.๐
๒๕๐๑	๐.๐	๒.๓	๒.๓	๐.๔	๐.๒	๐.๑	-	๐.๐	๐.๓	-	๑.๕	๖.๕
๒๕๐๒	๐.๐	๒.๓	๒.๓	๐.๕	๐.๒	-	-	๐.๐	๐.๒	๐.๕	๑.๗	๖.๐
๒๕๐๓	๑.๐	๒.๓	๓.๓	๐.๕	๐.๒	-	๐.๕	๐.๐	๐.๑	๐.๕	๑.๑	๖.๑
๒๕๐๔	๑.๐	๒.๓	๓.๓	๐.๖	๐.๓	-	๐.๒	๐.๐	๐.๑	๐.๕	๓.๐	๘.๐
๒๕๐๕	๐.๗	๒.๗	๓.๕	๐.๖	๐.๑	-	-	๐.๐	๐.๑	๑.๑	๑.๕	๗.๘
๒๕๐๖	๐.๗	๓.๐	๓.๗	๐.๖	๐.๑	-	-	๐.๐	๐.๑	๑.๑	๑.๕	๗.๘
๒๕๐๗	๐.๗	๓.๒	๔.๐	๐.๖	๐.๑	-	-	๐.๐	๐.๑	๑.๑	๒.๑	๗.๕
๒๕๐๘	๐.๗	๓.๕	๔.๒	๐.๗	๐.๑	-	-	๐.๐	๐.๑	๑.๑	๒.๕	๘.๕
๒๕๐๙	๐.๗	๓.๗	๔.๔	๐.๘	๐.๑	-	-	๐.๐	๐.๑	๐.๑	๑.๕	๗.๗
๒๕๑๐	๐.๗	๓.๗	๔.๕	๐.๘	๐.๑	-	-	๐.๐	๐.๑	๐.๑	๑.๕	๗.๗
๒๕๑๑	๐.๗	๓.๗	๔.๕	๑.๑	๐.๑	-	-	๐.๐	๐.๑	-	๑.๕	๗.๗
๒๕๑๒	๐.๘	๓.๔	๔.๒	๑.๐	๐.๑	-	-	๐.๐	๐.๑	-	๑.๕	๗.๓
๒๕๑๓	๐.๘	๓.๔	๔.๒	๑.๐	๐.๒	-	-	๐.๐	๐.๑	-	๑.๕	๗.๓
๒๕๑๔	๐.๘	๓.๗	๔.๕	๑.๐	๐.๒	-	-	๐.๐	๐.๑	-	๑.๕	๗.๗
๒๕๑๕	๐.๘	๕.๗	๖.๖	๑.๐	๐.๒	-	-	๐.๐	๐.๑	-	๑.๕	๗.๗
๒๕๑๖	๒.๓	๕.๖	๘.๐	๑.๐	๐.๒	-	-	๐.๐	๐.๑	-	๑.๕	๑๒.๘
๒๕๑๗	๒.๓	๗.๗	๑๐.๑	๑.๑	๐.๒	-	-	๐.๐	๐.๑	-	๑.๕	๑๖.๖
๒๕๑๘	๒.๓	๗.๖	๑๐.๐	๑.๑	๐.๒	-	-	๐.๐	๐.๑	-	๑.๕	๑๖.๖

รายจ่ายแผ่นดินในงบประมาณสำหรับกรรณ พ.ศ. ๒๔๕๐ - ๒๔
(ล้านบาท)

พ.ศ.	รายจ่ายสำหรับกรรณทั้งหมด	พ.ศ.	รายจ่ายสำหรับกรรณทั้งหมด
๒๔๕๐	๓.๑	๒๔๕๔	๖.๗
๒๔๕๑	๓.๔	๒๔๕๕	๑๐.๓
๒๔๕๒	๒.๙	๒๔๕๖	๑๑.๑
๒๔๕๓	๓.๕	๒๔๕๗	๑๑.๓
๒๔๕๔	๔.๓	๒๔๕๘	๕.๖
๒๔๕๕	๒.๗	๒๔๕๙	๘.๕
๒๔๕๖	๓.๐	๒๔๖๐	๖.๕
๒๔๕๗	๔.๙	๒๔๖๑	๗.๘
๒๔๕๘	๔.๒	๒๔๖๒	๑๐.๒
๒๔๕๙	๕.๕	๒๔๖๓	๑๔.๖
๒๔๕๐	๖.๔	๒๔๖๔	๑๒.๕
๒๔๕๑	๔.๒	๒๔๖๕	๙.๐
๒๔๕๒	๔.๗	๒๔๖๖	๔.๕
๒๔๕๓	๕.๙	๒๔๖๗	๗.๕
		๒๔๖๘	๗.๙

ที่มา : Ingram, Economic Change..., pp. 328 - 29 (Appendix B.).

ผนวก ค.

ลักษณะงบประมาณแผ่นดิน

งบประมาณของรัฐบาลอาจมีลักษณะอย่างหนึ่งอย่างใดดังต่อไปนี้ คือ

- (ก) สมดุล (Balanced)
- (ข) ขาดดุล (Deficit) หรือ
- (ค) เกินดุล (Surplus)

งบประมาณสมดุล ได้แก่งบประมาณซึ่งรายได้และรายจ่ายมีจำนวนเท่ากัน

งบประมาณขาดดุล ได้แก่งบประมาณซึ่งรายจ่ายมีจำนวนสูงกว่ารายได้

งบประมาณเกินดุล ได้แก่งบประมาณซึ่งรายได้มีจำนวนสูงกว่ารายจ่าย

ในสมัยก่อนสงครามโลกครั้งที่หนึ่ง งบประมาณของประเทศต่าง ๆ มักสมดุล ตามทฤษฎีการคลังสมัยเก่า (Classical theory of public finance) ซึ่งได้วางกฎเกณฑ์ไว้ว่า การที่งบประมาณขาดดุลหรือเกินดุลจะเป็นอันตรายต่อประเทศ นักการคลังสมัยเก่าเชื่อว่าการที่งบประมาณขาดดุลนั้นจะทำให้รัฐต้องล้มละลาย และเกิดภาวะเงินเฟ้อ (Inflation) ขึ้นในประเทศ โดยให้เหตุผลว่าการที่รัฐบาลมีรายจ่ายสูงกว่ารายได้จะทำให้รัฐบาลต้องหาเงินมาใช้จ่ายสำหรับส่วนที่ขาดอยู่โดยการกู้ยืมเงิน ซึ่งจะมิผลให้รัฐบาลต้องเพิ่มรายจ่ายสำหรับปีต่อไป เนื่องจากรัฐบาลจะต้องตั้งงบประมาณรายจ่ายเพื่อชดเชยเงินกู้และดอกเบี้ย และภาระผูกพันเช่นนี้จะมีอยู่ต่อไป และเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ จนในที่สุดรัฐบาลก็จะไม่สามารถชำระหนี้ได้ และต้องล้มละลายในที่สุด ในกรณีที่รัฐบาลเพิ่มปริมาณการพิมพ์ธนบัตร จะมีผลในการเพิ่มสื่อกลางแห่งการแลกเปลี่ยน (Medium of exchange) โดยผลิตผลของประเทศมิได้เพิ่มขึ้น เมื่อเป็นเช่นนี้ก็จะเกิดภาวะเงินเฟ้อขึ้นในประเทศซึ่งจะทำให้ค่าของเงินตราตกต่ำและเครื่องอุปโภคบริโภคจะมีราคาสูงขึ้น นักการคลังสมัยเก่าเชื่อว่า มีภาวะเงินเฟ้อเกิดขึ้นแล้วก็จะเป็นการยากที่จะแก้ไขได้ เพราะเมื่อราคาเครื่องอุปโภคบริโภคสูงขึ้นแล้ว งบประมาณรายจ่ายของรัฐบาลก็ต้องสูงขึ้นด้วย ซึ่งจะทำให้งบประมาณของรัฐบาลขาดดุลต่อไป และรัฐบาลก็ต้องเพิ่มปริมาณการพิมพ์ธนบัตรเพิ่มขึ้นอีกเป็นเช่นนี้ตลอดไป

สำหรับอันตรายนันต์เกิดจากงบประมาณเกินดุลนั้น นักการคลังสมัยเก่าอธิบายว่า เมื่อรัฐบาลมีรายได้สูงกว่ารายจ่าย รัฐบาลซึ่งเป็นตัวแทนของประชาชนก็จะมีแนวโน้มเอียงไปในทางที่จะตั้งงบประมาณรายจ่ายให้สูง ซึ่งเป็นที่พอใจของประชาชนโดยไม่มีข้อจำกัด และรายจ่ายดังกล่าวจะต้องผูกพันงบประมาณในปีต่อไป ซึ่งอาจจะทำให้งบประมาณของขาดดุลในวันข้างหน้าได้

อย่างไรก็ตามนับแต่ พ.ศ. ๒๔๕๗ ซึ่งเป็นปีที่เกิดสงครามโลกครั้งที่หนึ่งเป็นต้นมา ประเทศต่าง ๆ ส่วนมากมีความจำเป็นต้องใช้จ่ายเงินเป็นจำนวนมากในการทำสงคราม และเพื่อฟื้นฟูประเทศภายหลังสงคราม จึงไม่สามารถรักษาคุณภาพของงบประมาณไว้ได้ ต่อมา พ.ศ. ๒๔๗๒ ได้เกิดวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจครั้งใหญ่ขึ้น ซึ่งเป็นผลกระทบกระเทือนถึงการผลิตของทุกประเทศ ปริมาณการผลิตของประเทศต่าง ๆ ตกต่ำลงและประชากรว่างงานมากขึ้น รัฐบาลประเทศต่าง ๆ จึงต้องเข้าดำเนินการในทางเศรษฐกิจเพื่อแก้ไขภาวะดังกล่าวโดยการใช้จ่ายเงินเป็นจำนวนมาก ซึ่งเป็นผลให้งบประมาณของประเทศต่าง ๆ ขาดดุลอีกครั้งหนึ่ง ในขณะเดียวกันได้เกิดทฤษฎีการคลังสมัยใหม่ (Modern theory of public finance) ขึ้น ซึ่งมีแนวความคิดที่ตรงกันข้ามกับทฤษฎีการคลังสมัยเก่า ตามทฤษฎีการคลังสมัยใหม่นั้น งบประมาณของรัฐบาลอาจขาดดุลได้โดยไม่เกิดอันตรายต่อประเทศ ถ้าหากว่าการขาดดุลนั้นเป็นการขาดดุลอย่างมีระบบ ผู้ที่วางกฎเกณฑ์ดังกล่าวนี้ไว้คือ Lord Keynes นักเศรษฐศาสตร์อังกฤษ ท่านผู้นี้เชื่อว่างบประมาณขาดดุลเป็นเครื่องมืออันสำคัญยิ่งของรัฐบาลที่จะกระตุ้นเตือนเศรษฐกิจที่ชะงักงันให้ขยายตัวในยามที่เกิดภาวะคนว่างงาน เพื่อให้คนมีงานทำเต็มที่ (Full employment) ตามความเห็นของ Keynes การที่ประเทศมีคนว่างงานจะทำให้เกิดการขาดดุลขั้นมูลฐาน (Fundamental deficit) ซึ่งจะก่อให้เกิดผลเสียในทางเศรษฐกิจและสังคมเป็นอย่าง

สำหรับประเทศไทยในขณะนี้ยังอยู่ในระบอบการปกครองแบบสมบูรณาญาสิทธิราช การตั้งงบประมาณรายได้สูงกว่ารายจ่ายอาจเป็นทางทำให้เสนาบดีต่าง ๆ เข้าใจว่ายังมีเงินสำหรับการใช้จ่ายซึ่งจะเป็นข้ออ้างของงบประมาณเพิ่มขึ้นอีก.

มาก เพราะการว่างงานทำให้ประเทศต้องสูญเสียทรัพยากรเป็นจำนวนมาก นักการคลังสมัยใหม่เห็นว่าการสูญเสียดังกล่าวมีความสำคัญกว่าการทิ้งประมาณขาดดุล ดังนั้นเพื่อแก้ไขภาวะการณ์เช่นนี้ นักการคลังสมัยใหม่จึงเห็นว่า รัฐบาลจำต้องเข้าดำเนินการในทางเศรษฐกิจโดยการเพิ่มอุปสงค์ (Demand) ของเอกชนให้มากขึ้นเพื่อกระตุ้นเตือนกลไกทางเศรษฐกิจและโดยการลงทุนเพื่อเพิ่มผลผลิตให้สามารถตอบสนองอุปสงค์ที่เพิ่มขึ้น ในการนี้รัฐบาลจะต้องดำเนินการดังต่อไปนี้ด้วย คือเพิ่มรายจ่ายและลดรายได้โดยการลดอัตราภาษีอากร เพื่อส่งเสริมการบริโภคของเอกชนและอำนวยความสะดวกแก่ธุรกิจต่าง ๆ เพิ่มเบี้ยเลี้ยงชีพแก่ผู้ว่างงานเพื่อให้อุปสงค์ของบุคคลเหล่านี้มีมากขึ้น ตลอดจนกู้เงินมาลงทุนเพื่อเพิ่มผลผลิต ในการดำเนินงานดังกล่าวรัฐบาลจะต้องใช้จ่ายเงินเป็นจำนวนมาก ซึ่งจะยังผลให้งบประมาณของรัฐบาลต้องขาดดุลอย่างไม่มีปัญหา อย่างไรก็ตามนักการคลังสมัยใหม่เชื่อว่าการขาดดุลของงบประมาณจะเป็นผลให้การขาดดุลทางเศรษฐกิจอันเกิดจากภาวะคนว่างงานและจากการที่เศรษฐกิจตกต่ำหมดไป และเมื่อการขาดดุลทางเศรษฐกิจหมดไปแล้วการขาดดุลของงบประมาณก็จะหมดไปด้วย โดยให้เหตุผลว่าการเพิ่มปริมาณการบริโภคของเอกชน และการลงทุนของรัฐบาลจะมีส่วนทำให้ผลผลิตและรายได้ของประชาชาติเพิ่มขึ้น เมื่อเป็นเช่นนี้รัฐก็จะเก็บภาษีอากรได้มากขึ้น และเมื่อคนว่างงานมีน้อยลง รัฐก็จะสามารถลดความช่วยเหลือและเบี้ยเลี้ยงชีพแก่คนว่างงานลงได้ นอกจากนี้รายได้ประชาชาติ (National income) ที่เพิ่มขึ้นนี้ก็จะต้องมีส่วนที่เหลือจากบริโภคเป็นเงินออมทรัพย์ของเอกชน ซึ่งจะนำไปใช้ในการลงทุนในยามที่เศรษฐกิจของประเทศกระเตื้องขึ้น เมื่อรัฐบาลมีรายได้เพิ่มขึ้นแต่ในขณะเดียวกันรายจ่ายลดลง การขาดดุลของงบประมาณของรัฐบาลก็จะลดน้อยลงทุกที และในที่สุดงบประมาณก็จะเข้าสู่ดุลยภาพ

อย่างไรก็ดี การขาดดุลของงบประมาณตามทฤษฎีการคลังสมัยใหม่จำเป็นจะต้องมีขอบเขต กล่าวคือการขาดดุลนั้นจะต้องไม่ทำให้กำลังซื้อ (Purchasing power) ของเอกชนเพิ่มขึ้นกว่ากำลังผลิตสูงสุดของชาติในภาวะที่มีการใช้แรงงานและปัจจัยในการผลิตอย่างเต็มที่ มิฉะนั้นแล้วจะก่อให้เกิดภาวะเงินเฟ้อขึ้นในประเทศ เพราะการที่รัฐบาลกู้เงินมาใช้จ่ายหรือพิมพ์ธนบัตรเพิ่มขึ้นจะมีผลเป็นการเพิ่มปัจจัยในการซื้อ โดยผลผลิต

ไม่สามารถเพิ่มขึ้นได้อีกแล้ว

ในปัจจุบันนี้งบประมาณของรัฐบาลประเทศต่าง ๆ ที่กำลังพัฒนาเป็นส่วนมาก
มักจะขาดดุลตามทฤษฎีการคลังสมัยใหม่เสมอ

จาก ไพศาล ชัยมงคล, อ้างแล้ว, หน้า ๕ - ๘.

.ผนวก จ.

รายนามเสนาบดีและที่ปรึกษากระทรวงพระคลังมหาสมบัติ

เสนาบดี

๑. สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์
(พ.ศ. ๒๔๓๕ - ๓๗)
๒. พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมขุนศิริวิชัยสังกาศ (พ.ศ. ๒๔๓๗ - ๓๘)
๓. พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหมื่นเบญจสิริราชฤทธิ์ (พ.ศ. ๒๔๓๘ - ๔๘)
๔. พระยาสุริยานุวัตร (พ.ศ. ๒๔๔๘ - ๕๐)
๕. พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระจันทบุรีนฤนาถ (พ.ศ. ๒๔๕๐ - ๖๖)
๖. พระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าศุภโยคเกษม (พ.ศ. ๒๔๖๖ - ๗๒)
๗. พระยาโกมารกุลมนตรี (พ.ศ. ๒๔๗๒ - ๗๔)
๘. พระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าศุภโยคเกษม (พ.ศ. ๒๔๗๕)

ที่ปรึกษา

๑. Mr. Mitchell Innis (พ.ศ. ๒๔๓๘ - ๔๑)
๒. Mr. Rivett Carnac (พ.ศ. ๒๔๔๑ - ๔๖)
๓. Mr. W.J.F. Williamson (พ.ศ. ๒๔๔๖ - ๖๗)
๔. Sir Edward Cook (พ.ศ. ๒๔๖๗ - ๗๓)
๕. Mr. E.L. Hall-Patch (พ.ศ. ๒๔๗๓ - ๗๕)

ผนวก ฉ.

พระนามและนามเดิมของบุคคลต่าง ๆ ที่อ้างถึง

พระนาม

๑. สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้า กรมพระยาภาณุพันธุวงศ์วรเดช
(เจ้าฟ้าภาณุรังษีสว่างวงศ์)
๒. สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้า กรมหลวงพิษณุโลกประชานาถ
(เจ้าฟ้าจักรพงษ์ภูวนาถ)
๓. สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้า กรมพระนครสวรรค์วรพินิต
(เจ้าฟ้าบริพัตรสุขุมพันธุ์)
๔. สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้า กรมพระนริศรานุวัดติวงศ์
(พระองค์เจ้าจิตรเจริญ)
๕. สมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ เจ้าฟ้า กรมหลวงสุโขทัยธรรมราชา
(เจ้าฟ้าประชาธิปกศักดิเดชน์)
๖. สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้า กรมหลวงลพบุรีราเมศวร์
(เจ้าฟ้ายุคลดีหม่อมพร)
๗. สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาเทวะวงศ์วโรปการ
(พระองค์เจ้าเทวัญอุไทยวงศ์)
๘. สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระสวัสดิ์คัตินวิศิษฎ์ (พระองค์เจ้า
สวัสดิ์โสภณ)
๙. สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ (พระองค์เจ้า
ศิลาวัณนาร)
๑๐. พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระนเรศวรฤทธิ (พระองค์เจ้ากฤษดาภิเษก)
๑๑. พระเจ้าพี่ยาเธอ กรมพระจันทบุรีนฤนาถ (พระองค์เจ้ากิติยากรวรลักษณ)
๑๒. พระเจ้าพี่ยาเธอ กรมหลวงราชบุรีดิเรกฤทธิ์ (พระองค์เจ้ารพีพัฒนศักดิ์)
๑๓. พระเจ้าน้องยาเธอ กรมพระกำแพงเพชรอัครโยธิน (พระองค์เจ้า
บุรฉัตรไชยากร)

๑๔. พระเจ้านองยาเชอ กรมขุนสิงหวิกรมเกรียงไกร (พระองค์เจ้า
วุฒิไชยเฉลิมลาภ)
๑๕. พระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าพรอมพวงศ์อิราข (ม.จ.พรอม)
๑๖. พระวรวงศ์เธอ กรมหมื่นเทววงศ์วโรทัย (ม.จ.ไตรทศประพันธ์)
๑๗. พระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าศุภโยคเกษม (ม.จ.เนร)

นาม

๑. พระยาโกมารกุลมนตรี (ชั้น โโกมารกุล ณ นคร)
๒. เจ้าพระยาธรรมาธิกรณาธิบดี (ม.ร.ว.ปุ้ม มาลากุล)
๓. เจ้าพระยาบดินทรเดชาธิบดี (แย้ม ณ นคร)
๔. พระยาประภากรวงศ์ (วอง บุนนาค)
๕. เจ้าพระยาพลเทพ (หลง บุญ-หลง)
๖. เจ้าพระยามหิธร (พระยาจักรปาณีศรีศิริวิสุทธิ) (ละออ ไกรฤกษ์)
๗. เจ้าพระยาบมราช (บัน สุขุม)
๘. เจ้าพระยารามราฆพ (ม.ล. เพ็ญ พึ่งบุญ)
๙. เจ้าพระยาวงษาอนุประพัทธ์ (ม.ร.ว. สทวน สนิทวงศ์)
๑๐. พระยาวิสุทธิธากร (แมน ธรรมทรานนท์)
๑๑. พระยาสีหราชเดโชชัย (สวาสดิ์ บุนนาค)
๑๒. เจ้าพระยาสุรบดินทรสุรินทรธำชัย (พระยาสุรบดินทรสุรินทรธำชัย)
(พร จารุจินดา)
๑๓. พระยาสุรียานุวัตร (เกิด บุนนาค)
๑๔. เจ้าพระยาพระเสด็จสุเรนทราธิบดี (พระยาวิสุทธิสุริยศักดิ์)
(ม.ร.ว. เปี้ย มาลากุล)
๑๕. จมื่นอมรรตฤณารักษ์ (แจ่ม สุนทรเวช)

ประวัติการศึกษา

สำเร็จอักษรศาสตรบัณฑิต ปีการศึกษา ๒๕๑๓
เข้าศึกษาต่อคณะบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
พ.ศ. ๒๕๑๔

